

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Mit togt med horsenssejleren
"Kammerherre Schütte" 1904 -05.

Afskrift efter original, skrevet af grosserer
Viggo Bolinder, København F, 1963.

Handels- og Søfartsmuseet
på
Kronborg.

Tiden efter min faders død i september 1903 var trist, alt så så mørkt og kedeligt ud, mor kunne slet ikke tænke sig at blive boende i de små stuer, hvor far havde stridt den sidste strid. Også for mig, med mine sarte nerver, syntes alt så uoverkommeligt; hvad nu? Vi skulle jo leve videre, Christian var jo gift og bosiddende i Holstebro og rullede cigarer hos Færck, og søster Marie, der jo ellers havde været hjemmets store støtte, var også blevet gift, med Fr. Thestrup Andersen, og bosat i Varde. Frederik var ansat på Varde Klædefabrik, og han havde også, -som man siger- fra hånden til munden; søster Mary var såvidt jeg ved hos Stats- og Landbrugskonsulent Fenger i Korinth og søster Karen var hos en pastor Hjort i Visenbjerg på Fyen, og herhjemme trillede Johannes, Henry og Ester ukonfirmerede rundt, og mor var et nedbrudt nervevrag. Det jeg tjente ved at rulle cigarer hos Knudsen på halv svendeløn, strakte jo ikke langt, og de par kroner, jeg een eller to gange om ugen tjente ved at spille til danseskole, var jo heller ikke alverden; så jeg ~~nyt~~ syntes det så rigtig skidt ud; juleaften var rigtig trist, selv om vi alle prøvede på at stramme os op.

Vinteren 1903-4 var hård; jeg husker at vi en morgen efter en nat med snestorm gik ned langs snedriverne på Teglgårdsvej, og samlede mange toplærker der ikke havde kunnet klare stormnatten.

Den sidste juleaften på Teglgårdsvej var altså den rene bedrøvelse, men juletræ skulle vi jo have, ellers ville de tre ukonfirmerede ikke mærke, det var jul, og - gudskelov tænkte de jo ikke så dybt. Mad manglede vi ikke, for alle tanter og onkler fyldte spisekammeret op, og fra købmand Winther Olsen på Sundvej kom der en pæn pakke godter og 1 pund kogechokolade: jeg havde fået et stort juletræ billigt; der manglede et par grene på den ene side, men da vi alligevel ikke skulle danse eller gå omkring træet, blev det sat op i en krog og pyntet, og et stort billede, Christian havde fået forstørret af far, stod nederst på gulvet.

Christian og Laura var kommet fra Holstebro, og juleaften plæserede vi os omkring træet. Mor sad i sofaen med den lille Ester på skødet, Christian og Laura med deres lille u-døbte datter stod op, og vi 4 andre børn sad omkring i stuen

og stirrede tavse på juletræet; de mindste fattede vel ikke situationen, men det var nu synd, at der ikke blev gået omkring træet og sunget et par julesalmer. Såvidt jeg husker, kom onkel Niels og tante Mine til kaffe, da de havde lukket deres bagerforretning.

De mennesker, der var sødest mod os i denne grimme tid, var fisker Sørensens. Skønt de heller ikke havde noget at slå til Søren med, stak Trine, madam Sørensen, mange gange et par torsk eller en spand ålebuss over plankeværket til mor, og tante Mine, mors søster, kom der jo også en gang imellem med en spand suppe.

Mor vandrede hver dag ned på kirkegården, ca. 10 minutters vej, og vi hjemmeværende børn fulgte jo med. Jeg stod ofte og tænkte på, at nu lå far nede i alt det vand, for den dag han blev begravet, så jeg, at der var mindst en halv alen vand i graven, og ovenpå, for at skjule vandet flød der grangrene; jeg tænkte flere gange, at hvis far ikke havde været rigtig død, da han blev begravet, skulle han ihvertfald nok drukne.

Imidlertid fik vi en rigtig god lejlighed i Gersdorfs-gade nr. 19⁽²⁾, hvor mor så forsøgte at tjene noget ved såkaldt "Fransk vask og Strygning", noget hun havde opretholdt livet med, før hun blev gift, men 8-10 øre for at vaske og stryge et skjortebryst og en flip, gav jo heller ikke alverden til at begynde med, og flere af de mennesker, der råbte højt om at hjælpe mor ved at skaffe kunder, havde ikke noget imod, at de til gengæld fik vasket noget billigere, og når dette var opnået, blev det så som så med henvisning af kunder.

Foråret 1904 kom langsomt. Vinteren havde været hård, lang og kold; jeg var glad for, at vi gik en varmere tid imøde, det kneb for mig at hente kul i skæppevis på gæsværket, for jeg var dårligt fysisk udrustet. Kom foråret langsomt, var sommeren pludselig i luften og kom med dejlig varme efter den sure vinter. Det lange forår bevirkede travlhed ved yderhavnen, et par horsensøjlere blev kølhalet for at blive efterset i bunden, så de kunne være færdige til sommertogtet. Det var den gamle dygtige skibsbygger Schrøder, der forestod dette arbejde, han kendte hver eneste af disse både, han havde selv bygget dem fra køl til fløjknep, og i disse dage var der sol, hammerlag, grin og latter, og en vidunderlig tjæreduft fra tovvær-

ket, og på den store plads ved yderhavnen gik skibstømrerne med deres store økser og huggede mastestykker og andre dele til, til skibene. Den fornemmelse, at^{man} kunne sidde på en solvarm bæk og nyde hele sceneriet med dets rytme, var vidunderlig. Når et skib skulle efterses i bunden, blev der rigget en talje op i mærsen og ned om en tromle på et på molen fastgjort spil med to håndsving, og med en rask opsang blev det tvunget ned, så bunden kom oven vande, hvorefter den blev kalfatret, d.v.s. tjæret, blår blev hamret ind mellem plankernes sammenføjninger. Det skete på følgende måde; en tømmerflåde med 2-3 mand blev lagt langs med skibet, og på flåden var alt værktøj og reparationssager klar til arbejdet, og så hamredes løs så længe folk kunne se. Dengang smed folkene ikke værktøjet, når uret viste 16, de vidste, at det kostede mange penge at have et skib liggende på bedding eller i havn, og de vidste også, at skibet skulle være klar senest i juli eller først i august måned.

Den atmosfære og rytme, der herskede den gang, i eller på en provinshavn, var vidunderlig. Når jeg i dag, den 10/1 - 1963, sætter mig stille hen og lukker øjnene, ser jeg den lyse sommeraften for mig og fornemmer hele rytmen og duften af tjære og havvand. Det rygtedes snart, når den eller hin horsenssejler stod fjorden ind, som regel rapporteret af en af de små fjorddamper "Agda" eller "Aktiv" der daglig var i forbindelse med de små øer ude i fjordmundingen, bl.a. hentede de slagtesvin rundt på øerne, og sommersøndage lå de pudsede og skinnende for at indtage udflugtsgæster til Snaptun eller Juelsminde. Den gang kendte man jo ikke radio, så hver gang et skib passerede et fyr, blev alle kendingsflagene hejst, og videre gik så meldingen pr. telefon eller telegraf, at nu var det eller det skib for ud- eller hjemgående, samt "alt vel ombord". Rederne kunne da regne ud, hvornår omtrent skibet ville være i havn, og en "slæber" blev da sendt ud for at modtage skibet, og kom dette fra langfart, blev der travlhed på havnen med at forhale mindre skibe, så der blev plads til den store stolte sejler, der, som regel, med alle sejl sat til og flagpyntet stod fjorden ind forspændt en "slæber", så den kunne holde styringen i den, ikke alt for brede, med riskoste afmærkede sejlrende.

Nu rygtedes det, at flagskibet for horsenssejlerne, skonnertbriggen "Kammerherre Schütte", var for indgående efter et 3 års togt. I havnen lå i forvejen topsejlskonnerter "Caroline Elisabeth", hvis fører var kaptejn Skov, han havde et stift venstreben, kan jeg huske. Skonnertbrig "Kammerherre Schütte" var en meget elegant sejler med 3 forsejl, 5 råsejl på formasten, 4 stagesejl, storsejl og topsejl på agtermasten. Skibet var opkaldt efter Hofjægermester, Kammerherre August Theodor Schütte, født i 1805 og død på Byholm slot, som han var ejer af, den 5.1.1889, 84 år gammel. Han blev Ridder af Dannebrog i 1872, Kammerherre den 7.4.1877 og Kommandør i 1885. Når skibet havde fået hans navn, skyldtes det, at såfremt han tegnede sig for nogle aktier i det nystiftede horsensrederi, ville et af skibene blive opkaldt efter ham. På samme måde var skonnertbrig "Greve Friis" opkaldt efter greven til Boller. Der blev røre i yderhavnen, hvor "Kammerherren" skulle ligge, når den nåede ind. Den gamle forhenverende kaptejn Kjeld Kirkegård, en krølhåret græsprængt søulk, foer rundt som en flue i en flaske, han optrådte som en slags åtmuligmand, men de første par timer kunne skibet ikke være i havn, det frapporteret helt ude ved Allerø, men næste morgen, da jeg kom ned på hjørnet af Gersdorffsgade og Havnegade, kunne jeg se mastetoppene, men først efter fyraften stak jeg hen og stod beundrende foran boven og tænkte på de store dybe have, den havde gennemløjet. I tankerne stod jeg til læs og hørte stormens tuden og bølgernes larmen, og forude så jeg land med sol og palmer. De to nederste ræer var allerede afrigget, så jeg var klar over, at skibet skulle gennemgå et større eftersyn, mandskabet var afmønstret, så der gik kun en vagtmand for at overvåge, at ingen uvedkommende gik ombord. Nogle dage efter så jeg, at skibet var kranget, så halvdelen af dækket var under vand. Der var rigget en talje op i marsen og tovværk skåret igennem taljen til et håndpil på kajen, så det på denne måde var blevet trukket om på siden, så bunden var blottet så meget, at folk på en tømmerflåde kunne arbejde på skibets bund. "Kammerherren" skulle have ny kobberforhudning; hele skibets bund var nemlig beslået med kobberplader for at beskytte den mod angreb af de mange forskellige snyltedyrr, der forefindes i havene, særlig i de varme sydlige have. Disse smådyr borer sig gerne ind i træ-

værket, og forårsager at bundplankerne rådner, men kobberpladerne kan de ikke bore sig igennem. Inde på havnepladsen gik en skibstømmer, og med sin store økse lavede han en kampegranstamme om til en storbom. Der blev arbejdet hurtigt og overalt, og jeg fulgte med største interesse arbejdets fremadskriden. Det der gik langsomt, var arbejdet med kobberforhudningen, men også dette fik en ende, og en søndag først i juni 1904 gik jeg sammen med min Sigvard, ned for at se, hvor langt de var kommet. "Kammerherren" lå nu i den for et skib naturlige stilling og vuggede stolt og let, dens smukke linier og kønne rigning stod elegant som et silhuet mod den klare blå himmel, og allerede på afstand så vi, at der også var kommet folk ombord. Nu var vor nysgerrighed vakt, folkene stod ved rælingen og røg deres snadder, og vor forundring steg, da vi så, at det var vore kammerater og venner, der stod deroppe, grinende over hele hovedet. Jeg vidste godt, at Sigvards nu stod til søen, så han blev ligefrem opmærksomt ophidset, for deroppe stod Hans Kirkegård, en søn af altmuligmanden Kjeld Kirkegård, der vegeterede som en slags havneformand. Foruden Hans stod Aksel Kragh der og grinede smøret, og en tredje som jeg kun kendte af udseende, han hed Carl Neumann. Hans fortalte, at han var påmønstreret som jungmand og Aksel som letmatros. Til Sigvard sagde de, at han sagtens kunne få hyre som dæksdreng, men de manglede også en kok. Sigvard gik hen agter og talte med kaptejnen, og kom glædestrålende tilbage og fortalte, at han var antaget. Der gik et glisp igennem mig, og et uvilkårligt undslap der mig et "åh, bare det var mig", hvortil de alle udbrød, "det kan du da sgt sagtens komme". Jeg troede, det var deres spøg, men endelig fik de mig gjort forklarligt, at den kok, der var hyret og skulle være kommet fra Endelave, var blevet syg og ikke kunne komme. "Gå hen agter til "den gamle" (det var kaptejnen der mentes) og spørg om ikke du kan få hyre som kok". Jeg stod længe og talte på knapperne, men endelig tog jeg mod til og gik hen agter og ned i kahytteⁿ, hvor kaptejn S. Hansen sad fordybet i regnekaber, proviantlister og indkøbslister, intet må glemmes, da det jo er for sent at komme i tanke om noget glemt, når man ligger langt ude i Atlanten. Jeg bankede frygtsomt på dørkarmen, han så op og rettede et skarpt

falkeblæk på mig, sad lidt, ligesom ransagende, og sagde så ganske roligt med lav stemme, "Hva' vil do"? Jeg stod nærmest som lammet af hans faste blik, men fik endelig fremstammet: "Søge hyre som kok", samtidig med at jeg ligesom allerede søgte svaret i hans uudgrundelige ansigt, behersket af en stor høgenæse, store grå øjenbryn og et gråligt fuldskæg, men med rare øjne, hvori jeg syntes at skimte et smil, der gled ned til hans mund. Åbenbart har jeg taget mig forknøyt og benøvet ud. "Som kok" sagde han, mens smilet bredte sig lidt, Jeg nikkede. "Har do sejlet før?" "Høh". "Har do fået lov af din mor?" "Høh". "Hvor har do lært kokkehåndværket?" "Hjemme hos min mor". Smilet om hans mund spejlede sig i hans rare øjne, jeg har sikkert indtaget en komisk positur. "Hvad har do så tænkt do sku' ha' for det?" Nu var vi kommet ind på noget prekært, jeg havde af Carl fået at vide, at den sygemeldte kok, der havde sejlet før som kok, skulle have 35 kroner om måneden, så jeg turde ikke gabe for højt, men endelig fik jeg med spag stemme sagt: "25 kroner pr. måned". "Jah!" sagde kaptejnen, "No ka' do jo allerførst gå hjem og spørge din mor om do må". "Hvor gammel er do forresten?" "19 år"; "Åh, så må do jo, hvis do får lov til at tage med, øve dig noget i madlavning, for der er ikke mange dage til, vi skal sejle", og dermed var audiensen forbi. Jeg fløj op af trappen og hen midtskibs, hvor de andre ventede spændt på resultatet. Da de havde fået referat, mente de, at den var i orden, så jeg sprang far' borde fuldstændig vild ved tanken om at skulle på en sådan langfart, jeg havde jo fået at vide, at vi skulle gå i ballast op til Labrador i Canada efter klipfisk og derefter til Italien o.s.v., men nu kom det svære, hvordan skulle jeg få sagt til mor, at jeg agtede mig på en sådan tur - som kok!:

Jeg var ganske klar over, at det ville blive et problem, og at det ville vække modstand. Jeg gik derfor op i Smedegade til tante Marie, mors broder, barber Westphals kone, og forklarede hende min situation, og bad hende om at gå med hjem og tale med mor og forklare hende, at jeg kunne bedre hjælpe hende med penge, hvis hun gav mig lov, idet jeg ville sørge for, at hun fik en trøksæddel på 20

kroner om måneden, og disse penge var jo ren netto, da jeg jo ikke skulle spise eller bo hjemme, og jeg mente, jeg havde nok i 5 kroner til lommepege. Jeg havde straks tante på min side, og hun gik sporenstregs hjem til mor og fortalte hende hele historien. Straks grød mor meget og sagde, at nu havde hun lige mistet en mand, og nu skulle hun måske også miste mig, for ingen skulle bilde hende ind, at sådant et lille traskib kunne sejle helt op i et sted mellem Grønland og Canada uden at forlise, men tante kæmpede bravt for mig, og til sidst så mor, at der ikke var nogen udvej og gav ~~afkæ~~ efter. Jeg foer ned på skibet og fortalte kaptejnens, at nu havde jeg fået mors tilladelse. "Nå har do det, ja så må do jo til forberedelserne", sagde han og begyndte at skrive en liste op med det nødvendigeste tøj. "Har do penge at købe for?" "Nah". "Ja så må do jo ha' 1 måneds hyre forud", hvorefter han udbetalte mig 25 kroner. Dem skulle jeg have rullet cigarer for i 3 uger, hvis jeg var blevet hjemme hos Knudsen, også disse 2 rare mennesker talte min sag godt og forklarede mor, at Viggo ville have godt af turen, for hans nerver var ikke stærke.

Nu kom der nogle hektiske dage med indkøb, men 25 kroner rakte ikke så langt, som jeg troede, og jeg var jo ikke alt for godt ekviperet i forvejen, jeg havde ikke mere, end det jeg stod og gik i. Direkte undertøj kendte vi drenge ikke til, munderingen bestod den gang, ihvertfald for småkårsfolks vedkommende, af et par lange tykke strømper, et par benklæder, et par skjorter, vest og trøje eller jakke, uanset det var sommer eller vinter. Havde man derforuden en frakke eller stortrøje, var det altid en aflagt foræring, mor havde syet om, mor var nemlig flink til at sy om. Jeg ejede 1904 et par strømper, 2 skjorter, et sæt såkaldt dagligtøj plus en jaket og et par sribede benklæder til når jeg var ude at spille, 1 manchetskjorte, diverse flipper (godt floæede) og kravebryster og et par sko, og ~~med~~ den mundering var det jo ikke så godt at forsere det nordlige Ishav, så for de 25 kroner blev der købt 2 uldtrøjer (kradsuld), med lange ærmer, et par lange ditto underbukser, 2 par tykke strømper, 6 stk. håndsæbe á 10 øre, 2 stk. hvid stangsæbe til tøjvask, et par stofbenklæder, de kostede alene 7 kroner, 1 tube tandpasta, og så var der ikke mere tilbage af den måneds hyre, men nu kom jo de forskellige familiemedlem-

mor med muffedisser, ~~knæk~~ halstørklæder, vanter o.s.v.. Selv medbragte jeg synåle, tråd, stoppegarn, 25 ark skrivepapir, 25 kuverter (50 øre), 5 stk. blyanter, affaldstobak og en kridtpibe, og ikke at forglemme, min violin med et par reservestrengene, barberkniv og sæbe, og til allersidst, en hund, en stor kleppert der engang var kommet til-løbende. Barry hed den, den ville styrmanden meget gerne have med til at holde pågående folk fra borde, hvilket tit var nødvendigt, særlig i Italien, og så var jeg i grunden klar til at lette anker når som helst. Mit køjetøj sørgede mor for, hun lavede en lang under- og overdyne, der passede til den smalle køje. Madras var der. Mor kunne ikke afse mere end et par lagener samt et hovedpudebetræk, men jeg havde jo stangræbe til vask, og så medbragte jeg tre-fire flere gange læste bøger.

Med madundervisningen gik det så som så, det var jo ikke meget vekselende materiale, jeg havde at arbejde med, og jeg kunne jo ikke så godt blive ved med at øve mig på øllebrød eller byggrynsvandgrød eller mælk og tvebakker, så nogen særlig stor rutine havde jeg ikke, den dag jeg overtog kabysen på skonnertbriggen "Kammerherre Schütte". Mor gråd hver dag, og da den store skibulykke i juli 1898, da den store franske udvandrebad "La Bourgogne" jog stævnen ind i et vældigt firmastet barkskib, hvor "La Bourgogne" gik ned og ca. 700 mennesker druknede, endnu stod nogenlunde frisk i erindringen, og da så De forenedes udvandrebad "Norge" tirsdag den 28. juni 1904, altså kun få dage før vi skulle sejle, løb på en udløber af Rø^cskall ved Orkneyøerne og 635 mennesker druknede, var mors humør langt nede under nulpunktet, og da vi skulle passere det forbistrede skær, var hun overtydet om, at der sikkert ventede et skær til os. Jeg trøstede hende med, at "Norge" jo var langt større end "Kammerherren", og derfor havde sværere ved at knibe sig udenom skæret, men at vi med vort smalle skib let kunne passere.

De sidste 14 dage af juni opholdt jeg mig mest nede på skibet, det behøvede jeg ikke, men jeg ville gøre mig fortrolig med alt ombord, lære mig navnene på alle troenser og fald. I kabysen havde jeg intet at lave, jeg var jo ikke

tiltrådt og skulle først tiltræde 1. juli, og alle ombordværende spiste hjemme, men jeg gennemgik alle kabysens koge- og stegeredskaber, ligesom jeg en dag prøvede at fyre op og dreje rørhaten i de rigtige vindretninger. Kabysen var i forbindelse med mandskabalugaret midtkibs, den forreste mast gik ned midt i lugaret, og udenom masten var bordet, og gennem en lem fra kabysen til lugaret fik mændene maden stukket ind. Bagefter har jeg ofte tænkt på, at de havde sikkert ikke anbefalet mig at søge hyre som kok, hvis de havde anet, hvad de ville komme ud for i lukullisk henseende, særlig i begyndelsen blev de jo ofte præsenteret en menu, som ingen kunne gætte sig til hvad var, jeg læste flere gange mord i deres øjne, og de fortalte mig, at kaptejnen og styrmanden sikkert en dag ville lade mig gå overbord som fiskeføde, men sådan en dag lukkede jeg altid lemmen hurtigt for ikke at risikere at få menuen retur i hovedet. Om strybord i lugaret var der fire køjepladser, den ene oven på den anden, og de der havde haft hundevagten sov jo hele formiddagen, så luften herinde var ofte slem og ubestemmelig. Kahytten agterude, hvor jeg boede, var langt mere komfortabel, den bestod af 2 afdelinger, når man kom ned af de 6-7 trin, havde man om styrbord lige ved trappen et lille W.C., hvor også koste, reb, støvler, og olietøj opbevarede, i flugt hermed kom lanternerummet og derefter brødkøjen, til bagbord var mit kammer helt ved hækken, og i flugt ~~med~~ hermed var styrmandens kammer, der endte ved skottet ind til kaptejnens kahyt. Dette skot gik tværs over skibet, og inde i kahytten havde kaptejnen sin køjeplads om styrbord, og om bagbord var sejlkojen, der var jo to hold sejl med, det ene hold slidte og reparerede til let ~~regulær~~ last, tramp eller ballast, og det andet hold nye stærke sejl, der blev slået under, når vi var fuldlastet, for så var trækkeret jo stærkt, og var det ikke friske og stærke sejl, og der kom en orkan, varede det ikke længe, før et kanonkrald forkyndte, at et sejl var blæst ud af liget, det vil sige, at der ikke var andet tilbage, end det reb sejldugen var syet til. En stor sofa flankeret af 2 skabe fyldte bagkottet, og i bagbords skab havde kaptejnen sine regnskaber, dagbøger pengekasen o.s.v., og i skabet om styrbord stod bl.a. en mahogniekasse, hvori kronometeret var installeret i et vippepelod, så det altid stod vandret, og der var også et kompas,

sækstanter, logbøger, og ikke mindre vigtigt, skibets apotek og forskellige lægebøger, dog ikke kirurgiske instrumenter (heldigvis da). Sofaen var også reservekøje, hvis der skulle komme en liggende gæst. Foran sofaen var der et bord, der var fastgjort til gulvet. Ude mellem kokkens og styrmandens kamre var flågtavlerne, hvor alle signalflag hang sammenrullet parat til brug, og ved siden af døren til kaptajnens kahyt var et bord, der kunne slås ned, her indtoges dagens måltider af kaptajn, styrmand og kok, men jeg indtog nu som regel det meste af min mad i kabysten.

En del af mit arbejde var bl.a. også at holde lanterne i fin stand, det var jo olielamper, og de skulle fyldes op hver dag, og hulspejlet bag ved lamperne skulle skinne som sølv og glassene som diamanter, de skulle jo lyse for os om natten. Jeg skulle heller ikke være bange for at tage fat i en tovende, hvis det knøb, når der skulle bjerges et sejl hurtigt, hvilket jo ofte kunne ske på de store have, hvor vind og vejr hurtigt skifter.

Helt besætningen bestod af 7 mand, kaptajn S. Hansen af Horsens, styrmand Karl Jacobsen fra Vejle, Carl Neumann som halvbefaren, Aksel Kragh som letmatros, Hans Kirkegård som jungmand, Sigvard Sørensen som daksdreng og endelig mig selv som kok, for selv om kokke ikke regnes for sømand, men nærmest betragtes som et slags nødvendigt onde, så skulle jeg jo have noget at spise hver dag, så jeg havde altså 7 munde at mætte hver dag.

Fredag den 1. juli 1904 tiltrådte jeg officielt stillingen som kok på det gode skib "Kammerherre Schütte", et par dage i forvejen var styrmand Karl Jacobsen kommet fra Vejle, han syntes jeg ikke om, han havde grimme stikkende øjne, og jeg tror, han hadede kokke, det var jo ikke sømand, og alt hvad der ikke var sømand på et skib, var efter hans mening overflødig fyld, der kun åd og snorkede. Lørdag den 2. juli var jeg sammen med kaptajnen hos mønstringbestyrer Ottosen og fik min sefartsbog og mig selv udmønstret, og om mandagen var kaptajnen på telegrafstationen med skibskronometeret, for at få det stillet nøjagtigt efter Greenwich tid, nulmeridianen går nemlig såre beløjlige midt gennem Greenwich-observatoriet, og efter dettes ur stilles alle kronometre på skibe, så de altid, når de måler solhøj-

den med sekstanten, kan kontrollere og stedfæste skibets position.

På havnepladsen gik skibstømmeren under den gamle mester Schröders kontrol, og lagde sidste hånd på råen, jeg stod og betragtede det smukke stykke arbejde, da en herre med et stort brunt fuldkæg gav sig i snak med tømmeren, jeg vidste ikke, hvem han var. Han vendte sig om mod mig og spurgte, om jeg hørte til besætningen, og da jeg bejaede dette, sagde han: "Er De ikke glad, for, at De får sådan en ny fin pind med"? Det var en pind på en 6-7 meter, den samme herre hed Brandt, og var en af rederne. Ved skibet var de ved at hejse ballast ombord, og lod den forsvinde i lastrummet, det var fin hvid strandsand, og da de var færdige, kiggede jeg ned i lasten, og så at det ikke fyldte ret meget, det lignede nærmest en lille sandhøj lige midt i skibet, men der var alligevel små 200 tons. Samme dag kom styrmandens kone fra Vejle, og jeg var da klar over, at afrejsen var nær forestående. Fra en vandslange der var ført ombord, blev alle ferskvandstønderne fyldt op, ligesom alle gryder i kabysen blev fyldt op, også et vinanker i storbåden blev fyldt, vi kunne jo komme i den situation, at det kunne blive dyrebare dråber. Samtidig var der et rend af folk, der afleverede alt forskellig proviant og andre ting. En bager kom med 15 8-punds rugbrød, de gik lige ned i brødkøjen, også lange sigtebrød havde han med. Slagteren kom med så meget fersk kød og pølse, som man kunne regne med kunne holde sig et par dage, den gang kendte man jo ikke noget til køleskab, store tønder med saltet okse- og flæskeskød, kasser med eksportsmør i dåser, og der kom mange dåser kondenseret fløde, mælkepulver, hvidkåls- og rødkålsbøveder, der i presset tilstand ikke fyldte mere end en flad lommebog, fra kaptejnens hjem kom en pilekurv med en glasballon fyldt med olivenolie, det kunne han ikke undvære, jeg gyste ved tanken, masser af tovværk og sejldug kom der, og en masse kolonialvarer, sukker i sækkevis, salt og kaffe, ligeså cacao og krydderier, ja, jeg kunne blive ved, og altså sammen skulle det stoves ned i hækken under lås og slå, og da der var klart skib, fik jeg besked om at tage hjem og sige farvel, jeg skulle være ombord i løbet af aftenen, da vi, hvis vinden holdt sig i det nuværende hjørne, skulle sejle i morgen tidlig kl. 5.

Jeg havde aftalt med mor, at vi skulle tage afsked hjemme, og at hun ikke måtte gå ned på molen i morgen. Da jeg kom ombord efter en bevæget afsked, også med hele familien og den lille frk. Carstensen der havde strikket muffedisser til mig, var der liv ombord, mændene havde afskedsbesøg i lugaret af deres pårørende, og agterude var der stor afskedstagen, der var kaptajnens kone og datter, styrmandens kone, lods Torn og reder Brandt, der var vin og kransekage på bordet og høj stemning, så jeg luskede stille ind i mit kammer og gik til køjs, jeg var ikke i feststemning. Da jeg gik ombord, lå skibet ved nordre mole, men da vinden i nattens løb var drejet mere om ~~nå~~ i vest, var vi, uden jeg havde hørt eller mærket noget, forhalet over til den søndre mole. Mor havde alligevel begivet sig til nordre mole og stirrede ud over havnen, men da var "Kammerherren" ved egen sejlføring allerede et godt stykke ude på fjorden, det var det sidste glimt, hun gennem tårefyldte øjne så af "Kammerherre Schütte".

Rejsen var begyndt!

Da skonnertbriggen "Kammerherre Schütte" tirsdag morgen den 7. juli 1904 kl. 5 forlod Horsens havn, var, foruden mandskabet, kaptejnens kone og datter, styrmandens kone, reder Brandt samt lodsformand Torn, ombord. Aksel stod til rors sammen med lodsens, og da jeg blev purret ud kl. 6, frøs jeg gudsjammerligt, da jeg kom op på dækket, for selv om det var sommer, kunne morgenluften på søen godt være kold, og det blæste frisk. "Kammerherren" stod elegant for fulde sejl fjorden ud, lige mod solen. ~~Da~~ Inden jeg smuttede ind i kabyssen, kastede jeg et blik ind mod land, og så godt en enlig skikkelse inde på nordre mole, men tænkte ikke på, at det kunne være mor, for vi havde jo en aftale; på den søndre mole vinkede mændernes pårørende med lommetørklæder, og med tårer i øjnene, så jeg byen langsomt forsvinde i morgendisens, men tårerne har jo nok gjort sit til utydeligheden.

I kabyssen havde styrmanden ~~kømt~~ allerede tændt op, og hans søde kone var i gang med at lave morgenkaffe, der var kommet masser af friskbagt morgenbrød ned til skibet, lige før det skulle sejle, den gang var bagerne ikke bange for at bage brød til kl. 5. Fru Jacobsen, der var så sød imod mig, hjalp mig med at dække kaffebord. Hun var elskværdigheden selv, og tilfældigvis hørte jeg en samtale mellem hende og manden, den rystede mig lidt, hun sagde: "Nu slår du ikke den nye kok, fordi han ikke straks er dygtig, jeg ved, du er kendt for at prygle, men erfarer jeg noget i den retning denne gang, bliver vi uvenner". Tak, tænkte jeg, får man klø her ombord? Men jeg var alligevel glad for, at jeg havde hørt samtalen, for så vidste jeg, hvor jeg havde ham.

Efter morgenkaffen var vi nået så langt ud mellem øerne, at lods båden, der slæbte agterude, blev halet hen langskibs, og der-efter blev der brasat bak, og alle uvedkomne gik i lods båden, hvorefter der blev givet los, sejlene blev atter sat i vinden, og vi fortsatte farten. Da jeg så den lille lods båd hurtigt glide agterud, syntes jeg, at den sidste tråd med Horsens, min by, blev klippet over. Jeg havde allerede ud gennem fjorden begået min første brøler, der heldigvis ikke blev opdaget, idet jeg mistede en pøs, da jeg ville trække vand op til at skylle kartoflerne i, men jeg havde ikke regnet med skibets fart, så den trak rebet ud af hænderne på mig, og gik til bunds, og såfremt der ikke er en

fisker, der har fået den i sit vod, ligger den der endnu.

Jeg var i fuld aktivitet med middagen, der skulle laves grønkål, vi skulle have det ferske kød og flæsk anvendt, før det tog skade, og jeg måtte beregne mindst 3 timer til kogningen, for middagen skulle være færdig kl. 12. Nu er grønkål jo ingen svar ret at lave, men det der voldte mig mest bryderi var vandmængden og hvor meget byggryn, der skulle tilsættes, kødets vægt var ifølge søloven $\frac{1}{2}$ pund pr. mand, så tænkte jeg, at 1 pot vand og ca. 5 kartofler pr. næse måtte passe, men byggryn??, tja tænkte jeg, bliver suppen for tyk, kan vand jo gøre underværker, og så gik jeg i gang. Det var friske kålblade, og de skulle jo hakkes, det havde jeg nu gjort så mange gange hjemme hos mor, og da det var gjort, vejede jeg så $3\frac{1}{2}$ pund kød eller rettere flæsk af, det så nu lidt fedt ud, men det kunne jeg jo ikke gøre for. Flæsket kom jeg ned i en stor kobberkedel, noget salt blev drysset over, og vand holdte jeg i, omtrent så meget der kunne være i gryden, jeg tænkte jo ikke over, at gryden var så høj, fordi der skulle være plads nok i gryden, selv om skibet lavede ret store krumspring. Da vi kom igennem Lamsø Bælt og ud i Aarhusbugten, var vinden stadig i vest, og vindstyrken en 6-7 stykker, girede skibet jo lidt stærkt i den korte sø, og længe varede det ikke, før det første sprut lød. Da skibet tog en lille overhaling, hoppede der en lille sjat suppe fra den overfyldte gryde, og den endte med et sprut på den omtrent gloende ovn, jeg havde jo stimet godt på, jeg så godt styrmandens øjne følge den lange tykke fede røgsejle, der stod op af min skorsten og forsvandt ud over læ lænning og videre ud over den toppede vandflade. Jeg hørte godt han råbte noget, om jeg troede, at vi havde kullene gratis, men jeg svarede ham ikke, jeg tænkte bare på, at vi skulle have grønkål, og den skulle være færdig kl. 12. At den stærke blæst sugede godt op gennem skorstenen, kunne jeg jo ikke gøre for, så jeg stimedede bare på. Jeg skummede suppen, så godt jeg kunne, men det var en helt ny måde at lave mad på, hjemme hos mor var der jo ingen søgang, der behøvede jeg bare at se ned i en boblende gryde, men her-, her skulle jeg have øjnene mange steder på een gang. På kroge over komfuret hang alle mulige store skeer og kødgaffer, tog skibet en dyb duvning, gjorde jeg den modsatte bevægelse for ikke at falde, men det gjorde skeer og gaffer jo ikke, de

kom svingende lige ind i hovedet på mig, så rutsede hakkebrættet, bagefter kom hakkekniven, så sommetider fægtede jeg med både arme og ben, samtidig med at jeg også skulle passe på, at den kogende suppe ikke skvættede ned på mine tynde bukser. På een gang formærkedes døråbningen, der stod kaptejnen, det var kun den øverste halvør, der var åben. "Nå kok, ka' do klare det"? Jeg havde næsten ikke tid til at svare ham, men jeg fik lagt mærke til, at han indvendig grinede godt af mig. Blob!! lød det fra gryden, og en underlig grålig klat sprang ud under låget, jeg havde nemlig kommet alt for meget gryn i. Kaptejnen stirrede vildt på klatten, der lå og rystede på dørken, så lagde han hovedet på skrå og sagde angst: "Har do været søsyg". Nu først forstod jeg blikket i hans øjne, men skyndte mig at fortælle ham, at jeg ikke anede, hvad søsyge var, jeg havde bare fået lidt for mange gryn i gryden. "Gryn"? sagde han, "jeg troede vi skulle have grøn-kålssuppe". "Men husk nu, hvis do sku' mærke noget og ska' kaste op, at do går ned i læ, ellers får do jo det hele i hovedet igen". Jeg kunne mærke, at han var blevet beroliget med hensyn til den grå klat, han endnu en gang flirtede med, og jeg sagde flot, "kaptejnen skal nok få grøn-kålssuppe til middag". "Ja, ja, vi får se", sagde han, og trillede så hen agter. Jeg var godt klar over, at den var gal med alle de gryn, bagefter kom jeg i tanker om, at mor kun brugte en halv fjerding til en stor gryde kål, men nu var ulykken jo sket, men pluselig ihukom jeg universalmidlet vand, og det havde vi jo endnu nok af ombord, så da skipperen var væk, fik jeg i en fart en hel masse af den grødagtige substans udenbords, og derefter pøsede jeg masser af vand i, og den hakkede grøn-kål, som jeg kom i, kolorerede suppen på tilbørlig måde, men jeg glemte jo, at de mange byggryn havde drukket al den kraft, der var i suppen, så da kaptejnen havde øst op og taget et par skefulde, så han op på mig og udbød: "Er dette grøn-kål"? Da jeg bejaede dette, sagde han roligt, "nåh; ja så har jeg sejlet i grøn-kål i mange år", og hvor havde han ret, for det var jo ikke andet end varmt vand med hakket kål i.

Blæsten blev mere og mere strid, og da vi hen på eftermiddagen nåede op i Albæk bugt, blev der ~~kun~~ kastet anker, da kaptejnen ikke ville runde Skagen i den hårde vestenvind. Kaptejnen foreslog mig at lave biksemad til aftenmad. Den ret kendte jeg ikke, men jeg skulle jo bare

have spurgt om, hvad han forstod ved "biksemad", men jeg tog ordet for bogstaveligt, og troede at biksemad bare var noget, man biksede sammen, hvorfor jeg tog alle kødrester og skar dem i småstykker og biksede disse ned i resten af "suppen", og serverede det for hele besætningen. Hvis jeg påstod, det gjorde lykke, er det mildest sagt løgn. Der blev spist af det, men bagefter sagde kaptejnen: "No tror jeg ikke do ska' servere mere af dette, men lade resten gå udenbords", og så var jeg klar over, at dette måtte have været slemt, for han hadede at smide fødevarer udenbords. "Men no må vi hellere kørge får få en kop cacao til at skylle ned med, og do må nok hellere sørge for, at de fire forude også får cacao for at mildne noget på humøret". Stolt var jeg ikke, det var synd at sige, for ærlig talt, syntes jeg ikke, at min start som kok var helt vellykket.

Næste morgen var vinden gået lidt om i øst, så ankrene blev taget hjem, og inden længe blev signalflagene hejst, og Dannebrog blev kippet, da vi passerede Skagen fyr. Det blev bestemt, at middagen skulle være brødsuppe og mediaterpølse, det sidste ferske kød vi havde. Det varede ikke længe inden "Kammerherren" dyppede næsen lidt dybt i skagerak, og bedre blev det ikke, da vi kom ud i Nordsøen, for her rullede søen lidt højt efter den ret hårde vestenvind. Jeg stirrede på de vandbjerge, der kom rullende mod os, forbavset over at bølger kunne blive så høje, lidet anende om hvad jeg ville komme ud for i så henseende, når vi nåede ud i Atlanterhavet. Dagene forløb ret ensformige, jeg kæmpede en fortvivlet kamp i kabyssen både med alle grejerne og med mig selv, for det kunne sommetider knibe med at stå på benene, så madlavningen blev holdt indenfor min kunnen og skibets bevægelser, såsom sødsupper og klipfisk, om aftenen stegt eller rettere brasat klipfisk, brasat i olivenolie, det var virkelig dejligt og let at lave, næste dag vandgrød og stegt flæsk lavet af det saltm udvandet flæsk, xxx og til dagen efter blev der sat gule arter i blød. Således forløb dag efter dag, om eftermiddagen pudsede jeg lanterneerne, kom olie på, støvede af i kaptejnens salon, vaskede dørken, og når vi havde drukket aftenteen efter den varme ret, og der var blevet ryddet af bordet, satte kaptejnen sig ind hos

sig selv og fordeøjede maden, hvorefter han godt kunne kalde på styrmanden og bagefter henvende sig til mig for at høre, om ikke jeg gav et lille musikstykke. Så trak jeg violinen frem, og når skibets bevægelser var for ujævne, spændte jeg mig fast ved at stemme benene ud mellem de smalle dørkarme, og så filede jeg løs på bedste beskab, det var jo ikke ligefrem Paganinivirtuositet, jeg opvartede med, men hver fugl synger jo som bekendt med sit næb, og både skipper og styrmand var glade for at få sådanne små afvekslinger af denne art, og da ingen af dem var særligt velbevandret i musikken, syntes de begge, at det var dejligt.

Livet ombord var jo inddelt i vagter, firetimeravagter, hvoraf "hundevagten" fra kl 12 nat til 4 morgen var den mindst eftertragtede, og hver time blev der slået glas, som det hedder. På hver vagt var der 2 mand plus kaptajnen eller styrmanden, men var vejret særlig hårdt, kiggede kaptajnen altid op og stod lidt med hovedet op over kabytskappen og betragtede vejr og hav, og derfra så han op på sejlføringen og gjorde eventuelt et par bemærkninger til styrmanden. Styrmanden sejlede nemlig hårdt, det gjorde kaptajnen ikke, han syntes, det var bedre at komme hjem med skibet end uden, han var også et langt roligere gemyt end styrmanden, man kom til at holde af ham, han virkede nærmest som en alfader for hele besætningen.

Da vi havde passeret Kap Lindenes, Norges sydspids, og kom ud i Nordøen, blev afstanden fra bølge til bølge noget længere og skibets bevægelser blødere end i Skagerraks krapø, vi havde dejligt vejr med sol og en ret frisk sydøstlig vind, så vi kunne føre alle sejl, dog ikke røjlen, den øverste rå, den lå nede på dækket og blev ikke rigget op, førend vi nærmede os Shetlandsøerne, og en dag havde vi hovedøen Mainland i kikkerten, og vi passerede strædet mellem de to tidligere danske øgrupper Orkneyøerne og Shetlandsøerne, de sidste om styrbord, den 15. juli, jeg tror det var en fredag. Da vi nærmede os fyret på sydspidsen af Mainland, blev alle kendingaflagene hejst, og de foldede sig elegant ud i den strålende sol, så blev der kippet med Dannebrog, og længe varede det ikke, førend vi om bagbord havde Orkneyøerne. Jeg nød at stå hos ror-

gangeren og se agterud over havet, så meget vand havde jeg aldrig før set på én gang, og jeg havde aldrig tænkt mig, at solen kunne give vandet så mange farvetoner i grønt, og se på den lysende snehvide skumkant der frådede på toppen af de lange vandbjerger, og følge den om sig selv snoende kølvandstribe, mens loggen langt ude en gang imellem sprang over en bølgedal. Uvilkårligt strejffede mine tanker en sang, der begynder med, "Jeg elsker havet, når det stormer vildt", men jeg blev hurtigt belært om noget andet, da jeg første gang så Atlanten i al sin rasende valde, og så var det endda kun en sommerstorm, jeg oplevede.

De ⁴⁵28 døgn, vi var om at gå fra Horsens til Salmon Bay i Labrador, forresten en rekordrejse, gik så nogenlunde ensformige, jo større søerne blev, jo mere kæmpede jeg for at holde alting på plads i kabyssen, og jeg kunne godt af og til tænke mig det elskede hav knap så vildt, særlig når jeg, hvad jo ofte skete, skulle lave søbemad, for det kunne sommetider godt være svært at holde maden maden indenbords i gryden, jeg husker især en dag, hvor hun med sin lette ballast dantede særlig overgIVEN i søen, jeg havde brødauppe, en ret der ofte var på spisesedlen, over, og den ville hellere være udenfor end indenfor i gryden, den teede sig som havde den det mildest talt for varmt, og bedst som jeg, der havde et par af skippers aflagte støvler på, selv på søen fulgte det aflagte mig, det var et par halvlange brandspande, som han ville overlade mig for 5 kr., afdrag 1 kr. pr. måned, men jeg tror nu ikke, at jeg nogen sinde havde så meget til gode, at han kunne trække dem fra i hyren, -står og klamrer mig fast til halvdøren, ta'r hun en ordentlig overhaling, så en hel del af brødauppen så sit snit til at springe ud af gryden og ned i den ene støvle. Jeg gav et forfærdeligt vrøl fra mig og fløj rundt på det gyngende dæk og pegede ned på støvlen, og pludselig gik det op for Aksel Kragh, hvad der var løs, han greb en pøs, og fik med stor anstrengelse pøsen fyldt med vand, hvorefter han hældte indholdet ned i begge støvler, kaptejnen kom nu også til, og da han hørte, hvad der var galt, flåede de begge støvler af mig, og kaptejnen smurte nu mine ben godt ind med olivenolie, men da jeg endelig fik gjort dem opmærksom på, at det kun var det højre ben, det var galt med, blev han sur og udbrød:

"Hvorfor sa' do ikke det straks. Se nu al den dejlige olie, der er blevet brugt til ingen verdens nytte". Jeg mente jo, at de kunne da se, at det kun var det højre ben, det var galt med, det var højrodt, mens det venstre var forholdsvis hvidt. Heldigvis så jeg kunne jo med lige så god ret have spurgt, hvorfor de holdte vand i begge støvler, når det kun var den højre, der var fyldt med brødsuppe. Heldigvis var suppen ikke kommet i kog, så jeg slap med nogle dages svien i benet.

Bagefter sad jeg inde i kabyssen, og lod tårene have frit løb, for jeg syntes det var så sørgeligt det hele, tank hvis mor nu så sin dreng sidde her i den forfatning. Lidt efter kiggede kaptejnen ind, og da han så tårefaldet, spurgte han med et smil om munden, om ikke, jeg syntes, vi havde vand nok omkring os. Da han gik igen, sagde han: "Tør nu dine øjne og se efter resten af suppen, for så vidt jeg kan lugte, er den ved at brænde på." Nå, jeg vil tro, at tårerne var en slags reaktion ovenpå forskrækkelsen.

Der kom nu nogle dage med ruskeregn, stormkast og meget svingende vinde. Vindfløjen på stortoppen svingede hvert øjeblik i en ny vindretning, og der brasedes rundt ustandselig, der kunne ikke klares skib fra den ene gang til den anden, braser og rigning drev af vand, og over storbåden, der var plasseret midtskibs ovenpå storlugen, blev der spændt et særlig syet stykke ~~lækket~~ sejldug, det lignede nærmest en stor tragt, og det optog en masse regnvand, der så havnede i en stor tønde, når det så igen blev magavejr, skulle der holdes storvask, for dertil måtte ikke bruges drikkevand.

Hunden Barry var efterhånden blevet søstærk, jeg havde i begyndelsen ofte ondt af den, den kurede fra den ene side af skibet til den anden samtidig med, at den kastede op eller stod ludende med snuden nede i dækket, den spiste intet og blev radmager, den var slet ikke begejstret for kosten ombord, der jo for det meste bestod af skonrogger, det vil sige skibakryddere, personlig syntes jeg de smagte godt med smør på til te eller kaffe, men også dette vænnede han sig til, men nu var den atter i fin form og meget legesyg, når mændene spulede dæk, sprang den omkring og ville bide i svaberne, men den havde, hvis dækket var vådt, ondt ved at klare sig, for den havde næsten ingen klør, de var lidt af ved den megen kuren. Den elskede

at stå ude på bakken og stirre ud over havet, det var altid den, der først fik farten af springerne, disse dyr elskede at lege foran bowen og hele tiden krydse skibets bane. Barry kunne lugte dem, længe før han så dem, og begyndte at springe omkring og halse, så kom styrmanden farende med en harpun og kravlede ned på lanken og tovet under bowsprydet, og stod parat med harpunen, og så snart en stor springer kom op med ryggen buet over vandet, sad harpunen som et lyn i ryggen på den, og så begyndte den vilde jagt, den smukke men stærke linie foer som lyn og torden ud over lønningen, den var vel nok ca. 100 alen lang, og alene at trække en sådan linie gennem vandet, fordrer en kolossal kraft. Springereren fik nu lov til at løbe sig træt, og ganske langsomt blev den halet hjem, indtil den tilsidst lå træt og udaset langs skibssiden. Styrmanden lavede så en rendeløkke på et stykke tovværk, der var skåret gennem en blok oppe i riggen, og når han så endelig langt om længe fik rendeløkken fisket ned omkring halen, blev den hejst ombord, Der hang den så den kønne, slanke, bådformede Delfin, med blodet drivende af den, der hvor harpunen var gået ind, men styrmanden gjorde hurtigt ende på dens lidelser ved at stikke den med en slagtekniv, akkurat som man stikker en gris, den er nemlig indvendig skabt som en gris, den føder levende unger, det er ingen fisk men et pattedyr. Den første vi fangede var stor, den målte fra næb til halespids ca. 2½-3 alen eller godt halvanden meter. Først skar styrmanden hovedet med det lange tandbesatte næb af, derefter skar han de to lange rygfiletter ud, hver fillet var 1 meter i længden og så tykke som låret på en mand, disse blev hængt op i bommen, hvor de skulle lagres et stykke tid, hjertet fik jeg udleveret, det blev skåret i tynde skiver og brunet i olivenolie, det var en himmerigsmundfuld, der blev båret hen agter, hvad der ellers var af godt kød blev stegt som engelsk bœf til mændene, og Barry fik en kærkommen afveksling på spisesedlen, resten af kadaveret gik udenbords som fiskeføde, og så blev der spulet dæk, mens springerne fortsatte deres leg foran bowen, der blev aldrig dræbt mere, end der kunne spises. Hovedet skelleterede jeg, og hængte det ud under sprydet, for at vind og vejr kunne gøre det snehvidt.

For mig gled dagene over i hinanden, jeg måtte, hvis

jeg ville vide hvilken ugedag det var, dykke ned i kalenderen. Tøndagen mærkedes kun på, at mændene ikke lavede skibsarbejde, selvfølgelig blev vagtskifterne, særskilt sejlføringen og rotorstørnene overholdt, men ellers dasede de, røg piben, fortalte "ender" eller nød solen, hvis der var nogen, for vi var jo kommet godt ud i nordatlanten, fugle så vi ingen af udover Albatrossen, og nattekulden satte også ind, indtil vi nåede ud i Golfstrømmen, hvor søerne også blev mere krappe. Af det regnvand vi havde samlet, blev der delt ud til storvask, styrmanden vaskede både sit eget og kaptajnens tøj, min storvask bestod af 2 uldtrøjer, 1 skjorte, ingen strømper, for til daglig brugte jeg ikke strømper, kun i havvejr havde jeg strømper på i støvlerne, men på sådanne dage flød støvlerne som regel over med vand, og så blev strømperne jo vasket ved samme lejlighed.. Da storvasken var overstået, lignede "Kammerherren" et pyntet juletræ, fordi alt tøjet var hængt til tørring i riggen.

Lørdag den 30. juli havde vi, langt om styrbord, Kap Farvel, Grønlands sydpejs, i sigte, og vi havde næppe fået bovæprydet stukket ud i Daviesstrædet, før vi fik den første rigtige "ryger" ind fra sydvest. Den begyndte først på aftenen ganske småt med en stærk overtrukket himmel og regnrusk, og skibet begyndte at arbejde hårdt i søen. Da jeg gik til køjs kl. 10, hørte jeg kaptajnen sige til styrmanden, at han skulle gøre klar til at bjerge sejl, da kaptajnen mente, at det så ud til, at vejret kunne gå over i storm. Jeg vågnede ved etidende, og blev hurtig klar over, at vi var kommet ud i en storm af stor styrke. Skibet gik ganske girede voldsomt i det oprørte hav, jeg kunne mærke, at skibet krængede meget ned til styrbord, og efter den trampen og løben oppe på dækket at dømmes, var det ikke det rene barnemad, og jeg hørte flere gange kaptajnens stærke men rolige røst gennem spektaklet og havets brølen. Det var faktisk min debut som sømand, og jeg skal love for, at jeg fik min lyt styret. Jeg lå lidt og sundede mig, og af den hvælende lyd af vandet udenfor de 2-tommers planker der skilte mig fra havet, var jeg klar over, at vi havde fart på, og samtidig hamrede bølgerne med store drøn ind mod forskibet om bagbord. Jeg ville gerne se Atlanten i oprør, og kom efter megen nøje og besvær ud af køjen, men jeg var ganske desorienteret, for jeg syntes, at mørken stod ret op og ned, sam-

tidig med jeg nærmest fløj rundt i det lille kammer, som forekom mig som et aflåst rum, jeg ikke kunne komme ud af, og de mange lyde fra kasser og dunke der rovsede omkring, gjorde ikke sagen bedre. Langt om længe fik jeg mine bukser på, og da skibet et øjeblik rettede sig lidt op, fik jeg døren åbnet og kom ud i forkahytten, hvor der så forfærdeligt ud, alting fløj omkring på dørken. Da jeg endelig fik arbejdet mig op af kahyttrappens 7-8 trin, var begge de to små døre lukket og kappen trukket helt for på nær en lille stribe. Til at begynde med så jeg kun sort nat, men lidt efter skimtede jeg nogle store snehvide skumbjerge, der faredede meget hurtigt agterud. Da jeg fik øje på kaptejnen, han stod til rors, opdagede jeg, at han havde en tyk tovløkke ned over skulder og overkrop, tovets anden ende var forsvarligt fastgjort til ratstammen, så hvis han blev skyllet overbord, måtte hele rattet følge med. Jeg hørte ham sige, "Styrmand! ska' vi så se at få bjerget det mersæjl hjem", og lidt efter, med eftertryk "ikke osse styrmand". Dette "ikke osse" var en absolut ordre, der ikke tåltes overhørt, han vidste nemlig, at styrmanden ikke var en ynder af at mindske sejl. Samtidig med at jeg hørte ovenstående, søgte jeg, ved hjælp af lyset fra kompaellampen, at granske kaptejnens ansigt, der stod som mejset i sten, men med en vidunderlig ro, der fuldstændig forjagede enhver angst hos mig, så jeg endog åbnede kappen, så jeg kunne få hovedet ovenover. Jeg fik lige set de enorme vandbjerge, der ustandselig gled agterud, da han fik øje på mig og ganske roligt sagde: "Kok! ska' vi så se at trække hovedet ned og kappen over, det her er ikke noget for dig, do ryger jo bare udenbords", men den rolige stemme måde han sagde det på, mens hans øjne ikke slap sejlene af syne, virkede pænt på mig, at jeg ganske rolig i sindet fik balanceret mig ind i mit kammer, hvor jeg gik til køjs med alt tøjet på, og faldt atter i søvn. Da jeg kl. 6 blev purret ud og kom op på agterdækket, fik jeg af kaptejnen en lang formanings tale om at må bide mig godt fast i alt opretstående, da jeg ellers risikerede at blive vasket overbord af de kampemæssige søer, der ustandselig brækkede ind over skibet. Jeg kunne godt have tænkt mig at svæve 3-400 meter oppe over skibet, for at ~~xxxxxxxxxxxx~~ se hvorledes, eller rettere hvor lille

en sådan sejler så ud i et frådende hav, heldigvis var der langt til land på alle kanter, så der var jo ingen fare for at strande, og når et så velbygget skib som "Kammerherren" er under ledelse af en dygtig og rolig kaptejn som S. Hansen, kan det sagtens ride en stærk storm af i rum sø.

Da jeg langt om længe nåede hen i kabyssen, så jeg foran mig vederstyggeligheden ~~mar~~ i renkultur. På dørrammen fløj gryder, kasseroller, kaffekande og skår fra smadrede tallerkener rundt, isprængt knive, skeer, slevve og grydelåg, det så forfærdeligt ud, og brænde, kul og andet fyringsmateriale drev af vand. Selvfølgelig fik jeg en forfærdelig opsang af styrmanden, med pålæg om altid at have alt løststående forsvarligt fastgjort, inden jeg om aftenen tørnede ind. Det var nu en ganske overflødig opsang, for det fulgte ganske naturligt af sig selv, men det var jo den første storm, jeg havde været ude i. Det varede længe, inden jeg kunne tænke på at prøve at gøre ild på kabyssen, jeg måtte først, efter at have ryddet op, ~~kun~~ ballancere hen agter for at skrabbe noget tørt brænde sammen, så jeg kunne få vand over til kaffe, gudskelov at jeg ikke, som Sigvard og Hans gjorde, led søsygens kvaler, så jeg måske i fortvivlelse var sprunget over bord. Vi førte små sejl, så hun huggede voldsomt i bølgerne. Barry så jeg ingen steder, så jeg troede, at den var gået sig en tur i nattens løb, men pludselig stod den foran kabyssen med sulten lysende ud af øjnene, men først måtte jeg sørge for mændene, de havde vist ikke fået megen søvn, for de havde alle været på dækket hele natten, så det var med glæde, at jeg kunne presentere den første kande kaffe for dem, og mindre lykke gjorde det ikke, da kaptejnen kom hen med en halv flaske rom, heraf forstod jeg, at det måtte have været en slem nat. Stormen stilnede mere og mere af, og ved 8 glas (kl. 12) kunne sejlføringen øges betydelig, men søen gik stadig højt, men ved 6 glas kom vi ret pludselig ind i roligt farvand. Til aften skulle der serveres så meget springerbøf, der kunne spises, det var første gang jeg stod over for denne ret, men jeg slap ualmindelig godt fra forsøget, disse tykke filetskiver, godt gennemstegt i olivenolie, smagte vidunderligt godt med kartofler og sovs, og der blev spist tappert, både for og agterude. Jeg hørte kaptejnen ymte noget om, at

han ikke rigtig kunne lide den brøtte overgang, og han fulgte hele tiden både barometer og termometer, og jeg sørgede for at få alt løststående samt alle grejer stuvet godt af vejen og surret det fast. Dampaftrækslemmen i kabyssens tag blev fastbundet, så jeg ikke i morgen skulle vågne op til nogen overraskelse som i dag, og da jeg, faktisk godt træt af dagens besvær samt af den store gang springerbøf, listede til køjs, faldt jeg hurtigt i søvn. Jeg vågnede ^{faktisk} ~~ik~~ igen af stilhed, skibet rørte sig ikke, og pludselig hørte jeg langt borte en ko brøle. Jeg rejste mig halvt op i køjen; var vi gået ind i en havn?? Nej! det kunne da ikke være tilfældet, vi var jo i aftes langt til have, men da koen brølede igen, og vi ikke rørte os, måtte vi alligevel være nået ind, og i en fart kom jeg i tøjet og op ad trappen, der var ingen rorganger at se, men en iskold luft slog mig imøde, og underlig til mode blev jeg, da en stemme, jeg genkendte som Sigvards, talte til mig, som stod han lige ved mig, hvilket han også gjorde, jeg kunne kun ikke se ham, så tæt en tåge lå vi i, og tågen var som is, og ikke en vind rørte sig. Jeg hørte kaptejnen tale med styrmanden et eller andet sted, det lød så fjernt og dog tæt ved. I det samme blev der slået 5 glas, og jeg forstod da, at klokken ikke var mere end halv elleve. Jeg blev klar over, at denne situation var langt farligere, end stormen havde været, tågen er sømandens værste fjende, og da tågehornet igen lod sin ~~ræk~~ ildevarslenende røst høre, belavede jeg mig på ikke at sove mere, jeg var blevet aldeles årvågen og uhyggelig til mode. Jeg tændte lys i forkahytten, og i det samme kom styrmanden baglæns ned ad trappen og sagde: "Når nu De alligevel er oppe, så tænd petroleumskogeren og varm en kande kaffe, men De må endelig ikke gå op på dækket, for De kan overhovedet ikke orientere Dem, så tæt er tågen, og vi ligger, efter hvad termometeret viser, omgivet af isbjerge, så hvis De lægger Dem i køjen igen, så lad være med at klæde Dem af". Det var jo en besked, der sagde noget, og for første gang på turen fik jeg virkelig angst i kroppen, jeg kom til at ryste over det hele, og kunne ikke holde koppen stille, så styrmanden skænkede selv kaffen og forsvandt med en stor kopfuld op ad trappen. Mine ben rystede sådan under mig, at jeg måtte lægge mig ned i køjen, og ustandselig kunne jeg høre

det modbydelige tågehorn, der vel nærmere blev brugt for at fange ekko ind med, end for at advare andre skibe, for dem var der vist ikke mange af her. Stormen havde sat os et godt stykke op i Davisstrædet, vi skulle nemlig op til Labrador, til et sted der hedder Salmon Bay, -Laksebugten-, jeg anede jo ikke, at dette stræde var berygtet både for tåge og ikke mindst for storisen, der kommer oppe fra Grønlands vestkyst. Hvor længe jeg har ligget, ved jeg ikke, men jeg må alligevel være faldet i slummer, for pludselig hørte jeg, at der blev slået otte glas, så klokken måtte være 4 morgen, men af det hele at dømme kunne jeg forstå, at vor stilling stadig var den samme og tågehornet lød stadig. Jeg stavrede op på dækket, men kunne intet se, da en hånd pludselig tog mig i armen, det var kaptajnen. "Hvor ska' de hen?" "Hen i kabysen." "Nej do ska' ikke, do ska' gå ned igen, eller blive stående hvor do er" Jeg valgte det sidste og hørte nu tågehornet skifte retning, og pludselig kom brølet igen langt ude fra, men om det var tågen der dannede ekko eller et isbjerg, blev jeg ikke klar over, men Aksel, der nu stod ved roret, mente at der var is forude. Sejlene hang slapt ned som våde klude, men selvfølgelig var der strøm. Loggen var taget ind, den lå øveret på den opringlede logline lige foran mig. Pludselig så jeg, der blev tændt en lille lommelampe, det var styrmanden, der aflæste et termometer, han stod med i hånden, og med dyb stemme sagde han til kaptajnen; " Det falder langsomt". Nede på dækket midtskibets rumsterede de med et eller andet, jeg tror, de var ved at klargøre storbåden i tilfælde af at den hurtigt skulle i vandet. Det er den mest uhyggelige stemning, jeg oplevede på hele ~~min~~ min tur med "Kammerherren", ja måske i hele mit liv, vi havde flere gange orkan, men der kunne man da se faren i øjnene, men denne lunaske tætte tåge skjulte alt for øjnene. Der blev nu slået 4 glas, altså klokken 6 morgen, men det var så sort som den sorteste nat, men pludselig, da der blev slået 8 glas, var det som en kæmpehånd drog et tæppe til side, solen strålede og skibet gled ligesom ud af en kompakt grå masse, der stod så skarpt, at da skibet langsomt gled ind i solens lys, kunne vi kun se den del af skibet, der var i lyset, og da vi var kommet helt ud af denne kolosale tågebanke, åbenbarede der sig det mest gigantiske skue, jeg i mit liv har set. Vi lå omgivet af ismarker

der var flere tønder land store, og isbjerge så høje som kirketårne, og den skinnende sol strålede heri og frembragte det skønneste farvespil, det var, som var det hele oversået med diamanter i alle mulige fasetslibninger, og vi stod alle og måbede som umælende, da kaptejnen henvendt til styrmanden sagde, at det var første gang, han havde oplevet et så pludseligt vejrskifte. Så smukt var det betagende syn af de høje istinder, hvoraf kun en niendedel er oven vande, at vi helt glemte at tænke på den fare, der havde truet os, såfremt vi ikke var sluppet ud af tågen. Samtidig med at tågen var borte, kunne vi se vandets brusen mod bjergene, og når vandet havde slidt sig godt ind i isen, vendte hele kolossen sig med en forfærdelig brølen, og gud nåde de skibe der ikke var tilstrækkelig langt borte, de ville forsvinde sporløst fra havets overflade. Langt borte så vi en sådan kolos vende sig, og først længe efter kom bulderet. De store ismarker, der ragede 15-20 meter op over vandet, var fyldt med fugle og en del sæler, flere gange er der endog observeret isbjørne på disse omsejlede iskolosser, der har mange ukendte skibsforslis på samvittigheden. Nu slap vi jo, ikke alene godt, men også beriget på skønhed, heldigvis med skrækken, og sammen med solen kom der en frisk brise, så sejlene tog vind, og skibet lystrede ror igen, så vi kunne styre langt uden om storisen, der jo har lange lumske fødder, der rager langt ud til siderne, render man på en sådan skjult udløber, kan man godt pakke sammen, for selv om skibet bliver ridende på isen, sker der uvægerligt noget, når isen vender det underste opad.

Kommet godt ud af isen og med frisk vind fra den rigtige kant, kom vi hurtigt frem mod målet, langt, langt om bagbord havde vi New Foundland, men ~~helt~~ vi kunne kun tænke os til, at det lå der, for man kunne ikke se det.

Om morgenen, lørdag den 16. august, strøg vi forbi den første havgående fiskerbåd, og med tegn og underlige fagter gjorde de os opmærksom på, at vi skulle passere ganske tæt forbi dem samt kaste en ende ned i båden til dem, og da den blev trukket indenbords igen, hang der en 25-punds laks i den. Det var vel nok en velkommen svend, kaptejnen ville selv være med til at tilberede den, noget, blandt andet hovedet, som kaptejnen satte sig på, skulle koges, og noget skulle koges i gelétil aftensmad. Al-

drig før, og for øvrigt heller ikke senere, har jeg svalget sådan i kogt og stegt laks, for jo nærmere vi kom land, des flere både mødte vi, og alle kastede større eller mindre laks ombord til os. Forude havde vi ret tydeligt land i sigte, og der blev nu gjort klar skib klar til ankring, det vil sige, kættingen blev sjeklet i ankrene, og kættingen blev, med kædekroge halet op af kædekassen, et firkantet rum i forskibet der går fra dæk til køl, og lagt i lange bugtninger ved siden af hinanden på dækket, så der ikke kunne gå tørt i den, når ankret gik ned og med rasende fart trak i ankerkættingen gennem klydsæt på måske 50 favne vand, vi havde jo 2 ankre med hver 100 favne kætting, vi havde stadig en ret frisk vind, så der måtte mindskes sejl inden ankrene gik, for Labrador er en gold klippekyst, kold og uindbydende med ret dybt vand uden særlig forstrand, og da der ofte opstår de berøgtede Labradorstorme, måtte vi, for ikke at drive ind på stengrund i tilfælde af storm, ligge ret langt ude, ridende for ankrene. Vi passerede mange både omgivet af en magtig skrigende mågeflok, det var fiskerne, der her slagtede deres fangst af store havtorsk, og skyllede dem i det rene salte havvand, hvorefter de landede fangsten i en lille laliggende havn, hvor fisken så blev saltet og breddt ud på de store stenmasser til tørring. Hvor mange bådelag der var, ved jeg ikke, men de kommer alle nede fra New Foundland, og ved forårstid sejler de til Labrador, hvor der åbenbart er gode fiskemuligheder.

Da vi kom strygende ind mod land, stod styrmanden oppe på bakken med en stor forhammer, parat til at slå perten ud, så ankeret, der nu hang i den korte kranbjælke, gik tilbunds. På kaptejnens ordre "lad gå anker" brasedes bak, så gik første anker, og lidt efter gik andet anker, hvorefter skibet lagde sig til ro i strømretningen. Forude blev der ført et par svære manillatove ind til land og fastgjort om et par store kampesten, og først da blev der tid til at betragte de omgivelser, hvor vi skulle tilbringe måske 2 måneder. Vi gik til ankers søndag den 21. ^{August} ~~July~~ i Salmon Bay på Labrador efter 45 døgn sejlads, efter hvad jeg forestod, en rekordtid. Inde på land sås kun store stenflader, hvorpå mange klipfiskestakker stod, defforuden var der overalt lagt fisk til tørring. Når vi regnede med en liggetid på et par måneder, var det fordi, den fisk der gik

ombord, skulle have en ganske bestemt tørretid på klipperne, hver aften blev de stakkede og stakken dækket til med et stykke sejldug, næste morgen blev de, såfremt det var tørvejr, igen lagt ud på stenene, var der den mindste smule regn, blev fisken stående i stakken, da de overhovedet ikke måtte komme i forbindelse med fersk vand. Når de så havde den bestemte lagring, og vandindholdet ikke var mere end en vis $\frac{1}{2}$, blev de roet ud til skibet, hvor en mægtig vægt var rigget op, og på store træbakker blev fisken så ved hjælp af håndspillet hejst til vægten, her stod styrmændene sammen med en "Supercargo" og noterede vægten, hvorefter de blev styrtet ned i lasten, efter at ballasten selvfølgelig var kastet overbord. Oppe i Salmon Bay ligger adskillige tons sand fra jyske grusgrave, vi alene havde vel ca. 100 tons ballast. Hvad er så en "Supercargo"? det er en mand der, f.eks. i U.S.A. og Canada, kommer ombord i skibet og holder kontrol med stykgodslasten. Vor supercargo var en kaptejn Jensen, der en gang havde været kaptejn på en anden horsensiansk skonnertbrig ved navn "Greve Friis",. Han boede hos os, og sejlkøjen i salonen var redt op til ham, så (havde jeg) en mund til at fylde i, og han var en krassen herre, men vi havde jo kun hermetik, d.v.s. "boiled beef", nogle 6-punds dåser indeholdende henkogt oksekød, skulle det forestille at være, men det var nærmest mærkeligt en mærkelig langtraktet masse, når det blev varmet op, lignede det nærmest kød af store spædkalve, det kom fra de store Chicago-slagterier, der dengang ikke havde de allerbedste anbefalinger for proberhed og at dåserne indeholdt det, det blev udgivet for. Det blev mest anvendt til ragout, labskovs samt hakket og rørt op med mel og vand og stegt som frikadeller, der da nærmest var som en slags viskelæderboller, men heroppe havde vi den vidunderlige dejlige fisk lige fra Atlanten, der udelukkende blev fanget med pilk, men der var også så mange, at man skulle tro, at de stod i kø for at blive taget på pilken. Vi havde bl.a. masser af små dåser med italiensk koncentreret tomatpuré ~~en~~ samt tørrede snittede kartofler, så af disse tre ting kunne der varieres meget på menukortet, det saltede kød og flæsk var kun anvendeligt til søbemad. Jeg prøvede engang på at vande et stykke flæskeskød ud så længe, at jeg mente det kunne blive til en flæskestege, men det blev kun ved dette ene forsøg. Vi havde også endnu lidt æg tilbage, og en god flæskemandekage var en yndet

ret ombord, særlig hvis vi hos fiskerne kunne købe nogle dejlige friske mågesøg, vi havde rå kaffe, som jeg brandte i en dertil beregnet gryde, så min kaffe af friskbrændte bønner var meget estimeret, men det havde jo også været hovedernæringen i min barndom, så derved var jeg blevet en slags kaffeexpert. På Labrador var der intet at gå i land efter, ingen bevartninger, ingen piger, så der var ikke noget at bruge penge til, der var en fisker, der havde en lille krambod, men af lækkerier havde han kun pladetobak, sukker og petrolium, og så var der en, der i en primitiv ovn bagte nogle store hvedebrød, Loof tror jeg de kaldtes, men de var svære at få fat på, for der var jo mange munde at bage til, men når styrmanden tog mig med ind i jollen sammen med violinen, kom de anstigende med en loof under armen, så vi manglede aldrig hvedebrød, mens vi lå deroppe. Et par dage før vi kom hertil, havde rutebåden været her, den går fra St. Johns på New Foundland op langs kysten, ind i alle bugter hvor der var fiskere, den medbragte også post, og der var flere breve til os, da vi ankom. Denne rutebåd gik helt op og ind i gennem Hudson Strødet og rundt i den store Hudson Bay, men kun i sommertiden. Med samme båd fik fiskerne også pakker hjemefra, så der var altid en livlig tuskhandel, når båden havde været her, der var jo også flaskefoder i pakkerne, og så blev humøret jo højt, og fiskerne dansede til musik af harmonika og violin.

Det gik langsomt med ladningen, i regnvejr kunne der absolut ikke lastes, og jo længere tid der gik, jo mere dalede humøret, især hos styrmanden faldt barometeret, og så blev han i ondt humør, men der var jo intet at gøre, og han vidste jo i forvejen, at ventetiden heroppe kunne trække ud, men efterhånden som fiskelasten steg, jo mere steg humøret. Fisken blev stuvet lagvis, så den lå regelmæssig som blade i en bog.

Sidst i september fik vi en forfærdelig anestorm, en pålandsstorm, den kunne være meget farlig, hvis ankrene ikke kunne holde, der blev af den grund givet mere kæde ud, for kom der en stor bølge og havede skibet, og der ikke var kæde nok ude, trak skibet jo ankrene fra bunden, og kom hun først i drift, kunne hun næppe undgå at drive ind i stenene, og så blev hun ikke til skib mere. Stormen tog

til, og hen på natten purrede styrmanden mig ud, så jeg måtte tyndklædt op på dækket i en 10-meters sneorkan, der var sket det, at vinden var gået om i nordøst, og da skibet fulgte med med næsen i vindretningen, var der derved dannet tårn på de to ankerkæder, altså de var gået over kryds, og skulle der ske dette, at vi skulle lette, for at holde skibet gående til søs, kunne vi jo ikke få ankrene hjem, derfor skulle kæderne skiftes om, eller som det hedder, sjekles om, og det var, så vidt jeg kunne forstå, et grimt stykke arbejde, for det skulle foregå fra jollen i den hårde sø. Hvorfor jeg skulle purre ud, forstod jeg ikke, for jeg stod og stangfrøs, det hed sig, at jeg skulle holde rebet i jollen, men den blev fortøjet i en kofnagle, jeg tror snarere, at det var styrmanden, der i sit onde lune ikke kunne tænke sig, at jeg lå nede i min varme køje. Han selv skreg ordre ud i alle verdenshjørner, så kaptejnen til sagde: "Styrmand, ska' vi så ta' det lidt roligt!" Det hele varede et par timer, men da var jeg også som en istap, og det eneste jeg fik ud af det var en kæmpeforkølelse, men henad morgen løjede stormen så meget af, at faren for at drive på land var overstået, så jeg lavede mig nogle drinks, dejlig varme, af vand og kirsebærssaft fra de fynske kirsebærhaver.

"Kammerherren" lå nu dybt i vandet kun lidt over lastemarket, lugerne var skalkede og overdækket med presenninger, og nede i salonen sad kaptejn Hansen sammen med supercargoen kaptejn Jensen og gennemgik lasteregnskabet, vi skulle jo, når vi en gang nåede til Genoa, stå til regnskab for vægten minus det stinkende saltvand, der silede ned i kølrummet, og som hver dag blev pumpet ud i havet. Dette svind kunne variere meget alt efter fiskens tørhed ved lastningen. Fra vægten skulle også trækkes, hvad vi spiste undervejs, for ganske vist havde vi af fiskerne fået ca. 100 pund til vort eget forbrug, men da ingen vidste, hvor længe rejsen ville vare, var det jo rart at have fødevarer nok.

Vi afventede nu rutedamperen, der ville anløbe for sidste gang dette år, vi havde vore breve til hjemmene liggende parat, og var spændt på, om der var post til os. Det var der. Da damperen næste morgen kom i sigte og lidt senere ankrede op, blev der udvekslet post. Kaptejn Jensen fulgte med båden op til "Caroline Elisabeth", der lastede færdig længere nordpå, for senere at blive samlet op af

damperen, der på det tidspunkt ville være for nedadgående mod New Foundland, hvor han havde sit domicil.

Der blev, så snart posten var ombord, gjort klart skib, den ~~liflige klang af ankerspillet~~, der blev betjent af 2 mand, ^{og som havde styr på kilden} begyndte at hive ankeret fra bunden, mens pøllens lystige klip,klap, klip,klap klang ud over vandet, og mågerne kredsede omkring skibet, det føltes, som tog de afsked med os. Så snart det første anker hang i klydset, gik de i gang med det næste, det kneb lidt med at få det hjem, det var vist kommet i bekneb nede på bunden mellem nogle sten, og det ville jo være både kedeligt og dyrt at miste et anker med 50 favne kæde. Denne stod ret tot, men da skibet passerede hen over ankeret, må dette have rejst sig op, for det gav et spjæt i hele skroget, da det slap bunden, og de 2 mand kunne jo mærke, at ankeret hang i den nedre del af kæden. Samtidig blev forsejlene sat, og flot tog skibet vinden og var et godt stykke fra land, da ankeret endelig kom hjem. Inde på land blafrede flag ved flag, og hos os gik Dannebrog op under gafflen og kippet, hvorefter det blev taget ned igen og ~~og~~ sejlføringen suppleret. Det var de nye sejl, der var blevet slået under, det var smukke hvidgrå sejl, og jeg skal love for, at de havde fået noget at slæbe på, for skibet lå nu dybt og tungt i vandet, det lebendige var gået af hende.

Det var onsdag den 26. oktober, vi lettede fra Salmon Bay, vejret var fint og vinden god, så "Kammerherren" fik alle de klude op, vi kunde pynte hende med. Det var gammeldags koldt, og om natten blev jeg purret ud for at komme op og se det mest storslåede Nordlys stråle og løbe hen over himmelen i alle spektrets farver for pludseligt at samle sig som et ildtæppe med lange frynser, og først da jeg begyndte at hakke tænder, gik jeg ned og sov videre. Nu begyndte vi så at tælle dage igen, vi havde jo en lang tur foran os, ned forbi Asorerne. Da vi, fra den kolde Labradorstrøm, kom ud i den varme Golfstrøm, blev klimaet noget mildere, i løbet af et par dage passerede vi det sydlige fyr på New Foundland, og vi havde signalflagene oppe, for selv om vi var et stykke til søs, kunne de i kikkert aflæse vor hilsen. Vi havde gennemgående fint vejr og vind. Kaptejnen ville gå vesten om Asorerne, for, som han sagde, kaptejn Skou på "Caroline Elisabeth" ville gå østen om, det gav en smule kortere vej, men han ville være mere udsat for vindstille end os, og da han gik fra Labrador dagen ef-

ter os, kunne vi se hvem af os, der kom først til Genua. Lørdag den 27. november havde vi den første ø af Acorerne i sigte, allerede tidligt om morgenen kunne vi se fyrblinkene, det var den nordligste af øgruppen Acorerne, jeg tror det var Corvo, derefter Flores, men hele øgruppen ligger spredt på en længde af ca. 600 km. og hører under Portugal. Vi fortsatte ned vesten om dem, dog tog vi ind gennem strædet mellem øerne Formigas og Santa Maria. Øerne gjorde indtryk af at være bjergrige og er vel af vulkansk oprindelse. Da vi kom ud forbi dem, mødte vi en kolossal dønning, det var mærkeligt, da der her i Passaten kun var en dejlig frisk brise, men jeg hørte kaptejnen sige til styrmanden, at der måtte have raset en orkan i "Biscaya", det var en meget ubehagelig dønning, den er værre end en storm, for der ligger skibet da nogenlunde støt, men her arbejdede det tungtlastede skib hid og did som en fuld mand. Der var mange springere her, men det var livsfarligt at stå nede på forriggen, så vi måtte nøjes med at lade dem fare omkring os, og nøjes med at nyde deres skønne bevægelser i det glasklare vand, men der var jo også dybt nok til deres tumlen, for vi havde ca. 5000 meter vand under kølen. Hvor er det underligt at tænke den tanke, at kun en 2-tommers planke skiller os fra et sådant havdyb, og vide, at der dybt nede ligger mange forliste skibe, endda helt fra tiden før Columbus opdagede Amerika. I løbet af dagen kom vi ud af dønningsområdet, hvorefter kursen blev sat efter Gibraltar, og onsdag morgen den 7. december havde vi forude om styrbord Afrika og om bagbord Spanien i sigte, og da jeg, kl. 6 torsdag morgen, kom op på dækket, lå vi midt i strædet. Det var en mørk lidt diset morgen, der var lys i byerne på begge sider af det 14 km. brede stræde, men jeg kunne ikke rigtig forstå, at vi ~~var~~ i en let brise havde en kolossal fart på, mens vi næsten ikke rokkede os af stedet, indtil det gik op for mig, at det var Middelhavet, der lænsede sit vand ud i Atlanten, og jeg skal love for, at der var fart på, vandet stod som skum foran boven. Da solen brød igennem og ophævede mørke og dis, kunne jeg rigtigt betragte klippefæstningen på den spanske side. Gibraltarstrædet er vel nok et af verdens mest befærdede og trafikerede farvande, ca. 14 km. bredt og ca. 300 m. dybt.

Selve Gibraltar er en lang landtunge, der rager ud i strædet og ender med en klippe, der med lidt fantasi kan ligne en hvilende løve med forpoterne stragt frem, men fantasien skal altså være til stede.

Vi avancerede meget langsomt gennem det forholdsvis korte stræde med en rivende strøm mod os, vi så tydeligt Tanger by på Afrikakysten. Da vi kom ind i Middelhavet, fik vi varme og vindstille, vindfløjen på stortoppen rørte sig næsten ikke, og når den endelig rørte sig, var det snart fra det ene verdenshjørne og snart fra det andet, men da hver en smule vind skulle udnyttes, selv om den kun stod et kvarter i ethjørne, blev der ustandseligt braset rundt for at udnytte enhver luftning. Middelhavet lignede en stor smeltet blyflade med lette krusninger, og om natten, der var sort som fløj, valtede vandet sig dovent foran boven som skinnende guldkaskader, og kom der en flok springere farende, efterlod de sig en gnistrende kølvandstribe, det er Morilden, der fremtræder så stærkt hørnede, det var et vidunderligt syn, jeg kunne næsten ikke gå til køjs sådanne nætter. Næste dag fik vi besøg af nogle kæmpegræshopper, der kom fra Afrika, de var ca. 8 cm. lange, nogle grimme karle, jeg kan godt forstå, at millioner af den slags kan rasere og omforandre grønne områder til gølge ørkener. Der var 5-6 stykker der fløj mod mast og rig og faldt ned på dækket med et fedt smæld og endte som en grim ildelugtende masse. En ny svirrende lyd fangede øret når flyvefiskene sprang op fra havet og ind over skibet, af og til kom også nogle af disse ned på dækket, det er nogle mærkelige fyre, de er forsynede med en slags vinger, jeg vil snarere kalde det store tynde finner, og egentlig flyvning kan man vel heller ikke tale om, men snarere kæmpespring op i luften efter insekter, disse spring kan de med deres vingegtige finner forlænge op til ca. 40 meter, det er morsomt at prøve at fange dem i luften, jeg prøvede en dag og fangede et par stykker, som jeg prøvede på at tørre med vingerne udspilet, men det mislykkedes, idet fisken er på størrelse med en stor sild, så kroppen gik i forrådnelse, mens vingerne blev tørre og skøre som glas. Vi havde også besøg af mange forskellige fugle, der slog sig ned på skibet, dødtrætte, mange af dem bukkede xx da også under og faldt

ned fra ræer og rig, andre slog sig ned på dækket og lod sig roligt tage i hænderne, men efter et par timers hvil, fortsatte de turen videre mod Afrika.

Det var ligesom om, der var mere liv her i Middelhavet, de første par dage havde vi landkending både om bagbord og styrbord, og vi mødte langt oftere skibe her end i Atlanten, der kunne der gå flere dage, hvor vi ikke så hverken fugl eller skib, en gang imellem kunne vi, om natten langt borte, se en af de store linere, oplyst som et fepalads, pløje sig gennem vandmasserne med stor fart, eller vi kunne enkelte gange møde en stor lastdamper, der langsomt trampede sig fremad mod fjerne mål, og lige så ofte vi kunne komme til det, højste vi alle vore kendingsflag, der altid endte med et "Alt vel ombord". På Atlanten mærkede vi også mere, at der skulle spares på både vand og proviant, der var jo ingen der vidste, hvornår vi kom til land. Vi var ganske vidst kun 62 døgn om at gå til Genua, men det er også sket, at sejlere har været op til nogle og firs døgn om den samme rute, så der måtte ikke ruttet, særlig skulle vi være omhyggelige med ferskvandet, hver en dråbe regnvand blev omhyggeligt samlet ind til brug ved tøjvask.

Selvfølgelig kunne der ikke varieres meget på menukortet, og da jeg jo ikke var nogen mesterkok og min madfantasi ikke overdrevet udviklet, var det jo ikke underligt, at mændene tit knyttede hænderne i bukselommerne. Her er hvad jeg kunne fremtrylle af egen proviant; Gule ærter og flæk, grønkålsuppe kogt på flæk, hvidkålsuppe ligeledes kogt på flæk, saltet oksekød, klipfisk -kogt og stegt-, brødsuppe, sødsuppe, frikadeller af hakket boiled beef rørt op med vand og mel. Jeg prøvede også på at lave bygwalling af vand og mælkepulver, men den ret gjorde bestemt ikke særlig stor lykke, derimod når jeg lavede pandekager af mel, vand, æggepulver og mælkepulver, stegt, eller snarere kogt, i olivenolie, steg humøret noget, det det kneb mest med, var at få dejen til at holde sammen i pandekagefacon, dejen skulle ligge ret lange og syde i olien, førend jeg kunne vende dem. Jeg husker en gang, jeg havde lavet pandekager, at jeg havde lavet 2 dejlige tykke beregnet til mig selv, og gemt dem i den varme ovn. Da jeg, efter middagen, skulle til at delikaterer mig med dem, godt med sukker på, til min kaffe, blev jeg uhyre lang i

ansigtet, da jeg åbnede ovnlågen, for de var simpelthen borte. Styrmanden havde på en eller anden måde set mig gemme dem, for han havde ødt dem, om han troede på min forklaring om, at de netop var gemt til ham, ved jeg ikke, sket var jo sket. Jeg har, hver gang vi på Atlanten mødte et af de store firmastede fuldriggede skibe med stort mandskab, tænkt på, hvor svært det måtte være, at tilfredsstille disse mænd med mad, for de havde jo ikke større variation på provianten end jeg, men de har jo sikkert også haft en rigtig kok, der bedre end jeg forstod, at fremtrylle andre variationer af de samme ingredienser, for jeg må tilstå, at min opfindsomhed var ikke ret stor, og når dertil kommer, at jeg absolut ikke var nogen særlig fin madexpert, er der jo i grunden ikke noget at sige til, at mændene, der alle havde smag for god og veltillavet mad, knurrede højlydt, og med længsel så hen til den dag, hvor de kunne gå i land og ind på et vartshus og få en stor kottelet. Oppe på Labrador kunne vi jo ikke få andet fersk mad end fisk, men det fik vi til gengæld også 7 gange om ugen, tilberedt på så mange måder jeg kunne finde på, i grunden var der ikke mere end 2, enten kogt eller stegt, men ligegyldig måden, det smagte herligt, og når det endelig skal være, så er der jo også forskel på fisk, store laks der kommer nede fra Lawrenceflodens udløb, var jo ikke at foragte, men her på Middelhavet var det alligevel som, var vi nærmere ved civilisationen, man kunne se land længe ad gangen, fuglene vrinlede omkring os, tank en dag fangede jeg en meget smuk sommerfugl! Der var springere omkring os næsten hele tiden, storbommen bugnede af lange filette, og til afvekaling havde kaptejnen en lang snøre agterude med kroge og madding, og han fangede ofte en stor, noget tør, fisk, der hedder "Bonit", det er en art makrel, en meget smuk fisk. Ryggen er blå med et grønligt og rødligt skær, mens siderne er sølvhvide med nogle mørke langdestriber, de kan blive op til en lille meter lange, altså noget med føde i, udenpå skallene er der et millimetertykt glassurlag, hvor de store sidefinner ligger i en fordybning, det giver den mere fart, når den jager sardiner, og den kan springe en meter op i luften og tage de springende sardiner her, men den er vanskelig at gøre i stand til panden, og man skal endelig sørge for, at den er helt død, når man begynder tilberedningen, da den har et gebis, man ikke

skal være alt for hidsig efter at stikke fingrene ind i, ligeledes har den, ligesom Hundestejlen, et par pigge, man også skal undgå at blive stukket af, da det kan have ubehagelige følger i form af en grim forgiftning, men har man endelig fået den så langt, at rygfiletterne og halestykket ligger vel anbragt på panden, overhældt med olivenolie, ja så smager den godt efter en halv times stegnang, kødet kan tåle at blive gnedet godt ind med salt og peber. Til kogning synes jeg, den virker for tør, men allersmukkest er den, når den i vandskorpen jager saadinerne og i et elegant spring står op over havet i den solglitrende luft. Sommetider kunne vandet omkring os være levende af sardiner, de springer og kravler over hinanden for at komme afsted, og inden længe kunne man agterude se nogle vandstråler stå til vejrs, det var hvaler, der var på jagt efter middagsmaden, de drev hele stimer af sardiner foran sig. Et par dages sejlads fra Gibraltar fik vi land i sigte om bagbord, det var den næststørste ø i Balearerne, den største er jo Mallorca, med hovedbyen Las Palmas, den anden ø hedder Menorca, den tredje ved jeg ikke hvad hedder, og den 12. december, det var en mandag, passerede vi den sidste ø i gruppen. Henad middag dannede der sig en mærkelig lille sort sky, den dukkede op ovre fra Afrika og bevægede sig ret hurtigt, kaptejnen havde længe betragtet den i kikkerten, jeg kunne godt se på hans mine, at der var et eller andet grimt i vente, han havde jo sejlet denne rute i adskillige år og kendte Middelhavets lunefuldhed. Fornuftigvis lod han ikke styrmanden purre ud, men idet han overtog rattet fra Carl Neumann, sagde han til denne, at han sammen med Sigvard skulle samle alle løstliggende ting sammen og stuve det væk samt klargøre alle skøder og braser fra kufnaglerne. Samtidig med dette blev vejr og luft meget forandret, der blev så underlig mørkt, det blå Middelhav var pludselig blevet som sort kul, og den smule vind der var, blev underlig fortættet, vandet skvulpede mod stævnen, som om det var tyk olie. Mågerne, som vi ellers havde om os hele dagen, forsvandt pludselig. det hele kom til at virke uhyggeligt, og jeg fik virkelig angstfølelse og trak mig hen agter til, det var liksom, jeg følte mig mere sikker, når jeg stod i nærheden af kaptejnen. Når han stod der ved roret, stout og sikker med sit rostøbte ansigt, det faste blik holdt hver

detaillie i sejlføringen fast, da blev man rolig, for i hans hænder kunne der ikke ske noget, han ligesom havde både skib og hav i sin magt. Pludselig blev det sort som nat. "Er do bang'?" spurgte han, han havde åbenbart set tårerne glinse på mine kinder, jeg rystede på hovedet, men alene det at høre hans stemme, gav ro i sindet. "Det ska' do heller ikke være, men se opad og tænk på, at der er en deroppe ved roret også". I det samme så jeg uvilkaarligt opad, og så, at der på alle rånokker stod små blafrende flammer, der sprang fra spids til spids. "Dem ska' do ikke være bange for, det er Set. Elmæld, en slags elektrisk udladning". Men nu nåede en ny lyd mine øren, og langt borte på havet viste sig i mørket en hvid brømme, og det lød grangivelig som kogte hæset. "Nu ka' æ do gå ned og purre styrmanden", sagde hantil mig, og samtidig gav han Carl ordre på at purre frivagten på dæk, og næsten førend de var kommet på dæk, lod han alle sejl falde og beordrede mændene op og gøre dem fast, alt kom så ganske roligt fra ham, og det forårsagede, at mændene arbejdede støt og roligt men alligevel hurtigt. Aksel Kragh arbejdede sikkert og roligt, Sigvard var jo ikke så rutineret, men han havde viljen. På bovsprydet blafrede forsejlene, lidt sejl skulle vi jo have oppe til at holde den gående med, men det hele virkede så fremmed og underligt. Nu kom styrmanden brasende op i mørket og begyndte at fare omkring og råbe op, men kaptejnen fik ham hurtigt ned på jorden igen. Alt var klar til at modtage, hvad der meldte sig, han, styrmanden, skulle sørge for, at mændene pumpede skibet læns for den masse af saltlage fra fiskelasten, der lå og skvulpede nede i kølrummet, det var for at forhindre den forfærdelige rådne stank i at trænge ud i alle dele af skibet, stanken af denne lage var så grusom, at den blev pumpet udenbords gennem sejldugsslanger, vel at mærke hvis ikke havet vaskede det bort gennem lænsportene; efterhånden som pumpen spydede det ud. Pludselig lød der et brøl, og skibet tog en ordentlig overhaling, det var et af disse pludseligt opstående stormkast, der krængede skibet over til bagbord, og i samme nu skar et kridhvidt lyn en zigzag-stribe gennem mørket efterfulgt af et øredøvende tordenskrald. "Ta' det så roligt, styrmand og skynd Dem ned og ta' olietøj og støvler på" sagde kaptejnen, og et øjeblik efter stod styrmanden ved roret, mens kaptejnen skiftede om til havejremunde-

ring. Jeg fik travlt med at stuve væk i kabyssen, og samtidig satte jeg en gryde over med flæsk til gule arter, det kunne jo passe sig selv de første par timer, for jeg var efterhånden blevet klar over, at der forestod os en ordentlig dravat, og det ~~var~~ varede ikke heller ikke længe efter det første lyn, førend himmel og hav stod i et, alt mens lynene raslede ned i havet, og tordenen rullede, og så lød der nogle døde klask, det var de første regndråber, så store som æg, der slog ned på taget af kabyssen, og så skal jeg love for, at der kom gang i tingene, det regnede ikke, men der stod tykke vandstråler ned fra himmel til hav, og ind imellem kom der orkanstød, der krængede skibet ned, så rånokkerne næsten berørte vandet. Mens jeg kæmpede med gryder og pander, og der skvulpede arter og flæsk rundt på dærken, lå de stakkels mænd oppe i rigningen og kæmpede med de vandtunge stive sejle for at få gjort dem fast; samtidig med at de skulle fastgøre sejlene, skulle de sørge for at holde sig fast, og det var mig en gåde, hvordan de bar sig ad med det, og dog skulle jeg selv komme ud for det ~~same~~ samme en gang. Havet var efterhånden kommet i godt oprør, den stakkels Barry blev ustandselig, af de vandmasser der hele tiden valtede ind over skibet, skyllet fra den ene side af skibet til den anden, den var også bange, for den hylede hele tiden, jeg var sikker på, at den ville blive vasket overbord, men jeg turde ikke gå ud på dækket til den, og både kaptejn og styrmand og alle de fire mænd var godt engageret med selv at bide sig fast. Jeg har bagefter ofte tænkt på, hvordan både master, rigning og skib kunne holde til sådanne omgange, for det havde hun jo prøvet mange gange, i de 30 år "Kammerherren" havde sejlet, for med den døde last vi havde inde, arbejdede skibet kolosalt tungt i ~~den~~ mørke søen, og når man så tænker på de tons af vand, der ustandselig stod ind over skibet, der sommetider var helt borte i vand, må man tage hatten af for de folk, der engang har bygget det. Det jeg var mest bange for, var at kabyssen, sammen med mændernes opholdsrum, skulle blive slået i smadder, og det hele blive skyllet overbord, men det holdt. Kaptejnen stod selv ved roret, forevarlig fastbundet, og der var intet, hverken på skib eller hav, der undgik hans opmærksomhed. Det tunge ~~og~~ mørke var ved at forsvinde, så sigtbarheden efterhånden vendte tilbage, og da jeg endelig turde lukke kabyssedøren lidt på klem, glem-

mer jeg aldrig synet af det oprørte hav, af de hushøje bølger blæste stormen de hvide skumtoppe af, og klaske- de dem ind over skibet, men i løbet af et par timer, var det værste overstået, men nu begyndte vinden at fa- re rundt fra det ene verdenshjørne til det andet, og der opstod nogle slemme hvirvelstorme, der sugede van- det op i høje søjler, skypumper, bl. a. var der en me- get stor skypumpe, den var kulsort, hvor vandet stod som en hurtig roterende søjle højt oppe i luften, der endte i en stor rund sort sky. Jeg har mange år senere, når jeg har ~~sej~~^t billeder af den paddehatsky en atombom- be frembringer, tænkt på den skypumpe, der med stærk fart holdt ned mod skibet, kaptejnen råbte noget til styrmanden om, hvis vi prikkede hul på den skypumpe, vil- le skibet ikke kunne bære de vandmasser, den indeholdt, han manøvrerede så godt det lod sig gøre med to små for- sejl, hvoraf det ene havde slået en revne, men igen ske- te der et lille mirakel, vinden ændede skypumpen lige agter om os. Vandet udenom skypumpen var ganske stille, det gav et helt sæt i skibet, i det øjeblik det gled ind i det, men det varede kun et øjeblik, før det igen tum- lede rundt som en snurretop. Der blev nu lidt efter lidt mindre vind, undermørssejlet kunne sættes, hvilket støt- tede skibets bevægelser, så det ikke slingrede så me- get, men ødelæggelsens vederstyggelighed flød jo over- alt, de gule ørter var en saga blot, så jeg måtte i en fart have dørken i kabyssen spulet ren, for den var næ- sten ikke til at bevæge sig på med det fedtlag, og se at få rigget en anden menu på benene, og jeg bestemte mig for (kogt) boiled beef i carry, det var det, der vil- le tage mindst tid. Stakkels Sigvard havde jeg ondt af, for han havde været meget søsyg, men han måtte jo allig- vevel ligge og rode oppe med sejlene, det må have væ- ret slemt, han fortalte mig bagefter, at han havde bræk- ket sig ned over skibet hele tiden, men jeg kunne trø- ste ham med, at hans bræk ikke nåede så langt ned, for bølgerne fangede det i luften, og tog det med sig. Men mod aften var vejret normalt igen, men der gik en ne- derdrægtig høj dønning, med lange mellemrum kom de rul- lende ind fra styrbord, således at skibet gled sidelæns ned i de dybe bølgedale, så op på toppen af den næste høje bølge, og sådan gik det ustandselig, jeg blev meget øm i hofteleddet af disse bevægelser, men også dette fik

jo en ende. Til stor ærgrelse for styrmanden fik vi atter vindstille nogle dage, og Middelhavet indtog igen sin smilende blå farve, eller rettere himlen spejlede igen sin blåhed i havets klare vand. Barry var igen blevet kry efter stormen, den stod igen på vagt ude på bakken efter springere, men vi havde foreløbig springerkød nok, og kaptajnen var så absolut imod at dræbe mere, end vi havde brug for, dog gjorde han en undtagelse, når det drejede sig om hajer, hvilket jeg snart skulle opleve. Der var igen kommet lidt vind, og skibet havde en ganske pæn fart på, da jeg kom op ad trappen. Oppe på dækket mødte jeg kaptajnen, og da han så mig, pegede han ud over havet og spurgte, om jeg kunne se den sorte pind, der stak op af vandet og fulgte skibets fart, som var den fastgjort til dette. "Det er en grimme fyr, der går der ude, det er en haj." Han kaldte på styrmanden, og gjorde ham opmærksom på hagen, styrmanden gik forud og gjorde harpun og line klar, og ganske langsomt manøvrerede kaptajnen skibet skråt ind mod hagen, samtidig med at styrmanden prøvede at tiltrække dens opmærksomhed ved at kaste noget affald ud i havet, så hagen kom nærmere og nærmere ind mod skibet, der med sin tunge last lå så lavt, at styrmanden kunne stå på ~~sk~~ dækket og harpunere uhyret, hvis det kom indenfor rækkevidde, hvad det altså gjorde. Jeg opfattede dårligt hvad der skete, jeg så kun en lynhurtig bevægelse af styrmandens arm, og med et veldigt spring fløj harpunen ^{stregen} og den store linerulle på dækket ud over havet. Det er en enorm kraft, der skal til for at trække en 100 meter lang line gennem vandet, og da det foregik i zig-zag, var vi klar over, at det måtte være et stort dyr. Barry sprang rundt som en vild, så vi måtte binde ham, for ikke han i sin ivrighed skulle gå overbord. Hagen var længe om at løbe sig træt, trods den tunge vandmattede line, men da vi langt om længe fik den langskibe, så vi, at det var en ordentlig krabat, men den var jo langt fra at være død, så den skulle omgås med forsigtighed, den bider låret på en mand over som en mis. Da vi langt om længe fik en løkke ned om den urolige hale og hejst den ombord, troede jeg, at Barry havde sprængt både tov og hals for at komme hen til den, men heldigvis holdt tovet da. Efter at styrmanden med en skarp kniv havde fået skåret halsen over på hagen og tømt den for blod, blev hele ka-

daveret kastet overbord til føde og til skræk og advarsel for andre hajer. Før det gik udenbords, havde jeg lejlighed til at se nærmere på hovedet og den store mund, og gud fader bevare os, sikken et gebis, jeg husker ikke, hvor mange tandrækker den havde, men jeg husker, at de var knivskarpe. Jeg skar det ene øje ud, og opbevarede det i et stort ansjoglas, som det fyldte helt op.

Lørdag den 24. december, altså juleaften, befandt vi os et godt stykke oppe i Genuabugten, om styrbord havde vi haft den store bjergrige ø Corsica, og om bagbord havde vi aftenen før set lysene inde fra Marseille på den franske kyst. Jeg var meget langt nede, det var jo min første jul alene, langt borte fra alle mine kære, der gled mange tårer ned over mine kinder den d-ag, herregud, jeg var jo i virkeligheden kun et stort barn, der havde en forfærdelig hjemve på denne dag. Jeg så godt, at kaptejnen skelede til mig en gang imellem, men han sagde heldigvis ikke noget til mig, udover om maden. Vi havde om morgenen fået lidt rigeligt med vind, så "Kammerherren" opførte sig lidt vel kåd. Julemiddagen skulle bestå af risgrød med sødt øl og så disse forfærdelige vidskelæderfrikadeller af henkogt okse- eller kalvekød, eller hvad det nu var for noget, og de var ikke til at holde på panden, hvert øjeblik fløj et par stykker ned på dørken, og så gik den vilde jagt med at fange dem igen. Sådan gik det hele tiden, alt imedens tårerne flød, og efterhånden kom jeg jo til at se forfærdelig ud i ansigtet, da jeg hvert øjeblik skulle tørre tårerne væk for at kunne finde frikadellerne og få dem op på panden igen, og da hverken pande, frikadeller eller fingre var kemisk rene, fik jeg et underligt udseende. Da maden var færdig, kom styrmanden hen og sagde: "Tag nu og væk Dem og bær så maden hen, jeg har dækket bord", hvorefter han gik ind til mændene med bajer, cigarer, lidt nødder og knas, julepakkerne, der var kommet ombord i Horsens, og såvidt jeg husker, fik de også en halv rom til en grog. Derefter hjalp han så mig med at bære maden hen agter, hvor der var dækket et lille julebord med rødvin og andre gode sager, og efter at kaptejnen havde læst et stykke af et evangelium, satte vi os til bords. Ved siden af hver plads lå der pakker hjemmefra. Da vi havde spist, ville jeg helst være gået tid-

ligt tilkøjs, men nu spurgte kaptejnen, om ikke jeg vilde spille nogle julesange. Inden jeg begyndte, fik rorgængereren en varm romtoddy op, og jeg så en timestid, og så var den juleaften forbi, og glad var jeg over at kunne trække mig tilbage til mit kammer og pakke mine gaver ud. Fra mor var der bl.a. en kulørt skjorte, ellers var der småting som vanter, et par strømper, tørklæde, lidt tobak m.m. fra søskende og tanter, og kl. 11 gik jeg til ro.

3. juledag, tirsdag den 27. december, om morgenen endnu før vi kunne se Genua, kom den første slæbebåd ud til os, men efter hvad jeg kunne forstå, forlangte han for meget, men snart efter kom der et par stykker til, og endelig fik vi en trosse ombord, og mens sejlene blev taget, fik jeg det gamle fyr i sigte, dets blink har vel nok været synligt om natten, men da sov jeg. Nu gik det stærkt ned at gøre klart skib, og inden længe lå vi i havnen. Jeg tror det var en lille havn beregnet for skibe med klipfisk, der lå et par mere og lodse. Tre dage efter os kom "Caroline Elisabeth" ind, de havde ganske rigtigt, som kaptejn Hansen sagde, fået vindstille i mange dage ved at gå indenom Azorerne, de strækker sig jo i en længde af ca. 600 km. Den stivbenede kaptejn Schou stod på dækket og vinkede til os, da han gled forbi os og forstøjede lidt længere inde. Hele vor havn var omgivet af et toldgitter, så vi skulle altid melde os ved vagten, før vi kunne gå ned i byen.

Det første, der skete efter forstøjningen, var, at kaptejnen skulle ind med papirer til mægler og stevedor samt sende telegram hjem, dernæst prøvede en mængde handlende fra små både at komme ombord og sælge alt muligt, men Barry skulle nok holde dem på passende afstand. Ih! hvor havde de respekt for den store hund, og da styrmanden forståeligt nok ikke ville have skibet overbevømmet af mere eller mindre smuskede handelsfolk, fik Barry lov til at gå løs på dækket, og var der en der stak hovedet ovenfor rælingen, fik han det hurtigt ned igen, for Barry var der i et veldigt spring. Tirsdag blev lugerne åbnet, og der kom arbejdere ombord, som begyndte at losse ladningen. Det gik hurtigt, trods det at vi var sidst i december måned, var der så varmt, at de kun havde benklæder på. De mødte hver morgen kl. 7 med frokosten, et franskbrød under armen og 1 liter vin. Samme

dag var jeg med kaptejnen i land og købe ind, vi kunne nu ikke sådan lige gå ned fra skibet, vi lå nemlig med agterenden ind mod havnemolen og begge ankre i bund forude, jeg vil tro, der var et par meter vand imellem skib og land, vi skulle jo passe på, at der ikke kom rotter ombord, hverken to- eller firbenede, men der blev, når nogen skulle i land, stukket nogle solide planker ind på molen. Kaptejnen købte kød, flæk, grøntsager og meget mere, indkøbene foregik i en gade der hed Via San Lorenzo. Det var helt mærkeligt, efter 62 døgn tilsøs, igen at bevæge sig på landjorden, og det endda helt ned i Italien. I et brødsalg købte han forakkelige friskbagte brød og masser af smør, så jeg glædede mig til at få rigtigt brød igen ~~efter~~ efter de hårde beskøjter, på Labrador havde vi, med damperen fra St. Johns, fået nogle sække med hvide giffelformede beskøjter, de smagte ganske godt, men tænderne skulle være i orden. Når Barry spiste en af disse, lød det, som om det var et ben, han knuste, men heldigvis var der ikke mange igen, de der var, fik Barry. Hver aften var der jo landlov, for dem der ville, dog skulle der altid være een ombord, der var jo vagt hele natten. Månerne kunne jo trække på hyren, forskud som det hed, det havde jeg jo ikke let ved, da jeg jo intet havde tilgode, 20 kr. trak mor, 1 kr. til støvler, og på Labrador gik der mange penge til frimærker, hele familien skulle allesammen have mine oplevelser, så 10 breve a kr. 0,30 var 3 kr., og så var der 1 kr. tilbage foruden at jeg skyldte 1 måneds hyre, så da der en aften kom nogle handelsmand ombord med marmorvaser og frugtskåle, som jeg mente var billige, gik jeg til kaptejnen og bad om et lille forskud. Han stod lidt og grinte i skægget og sagde så, "Forskud! forskud! jamen do har jo ingen forskud tilgode". Jeg stod lidt mismodig og tænkte på de dejlige marmorsager, jeg havde tiltænkt mor. "Hva' ska' do bruge penge til"? Jeg forklarede ham min pinlige situation. "Nå så må jeg hellere gå med op og handle for dig", alt imens han langsomt rejste sig. Jeg stod og trippede, angst for at handelsmanden skulle løbe sin vej, men det havde ingen nød, for da vi kom op på dækket, var der helt fuldt af handlende med deres kurve fulde af samme varer. Jeg udpegede den mand, der venligst ville overlade mig disse sager til den billige pris. Kaptejnen

lo stadigvæk i skagget og talte lidt med ham, så gik han hen til en anden og talte lidt med ham, så kom den første farende hen og tog kaptejnen i armen og slæbte ham hen til sit lager, og med store fagter gestikulerede han om sine vares fortrinlighed. Kaptejnen gik hen til en tredje og sludrede med ham, men nu kom både 1 og 2 farende, vred hænder og færtalte velsagtens, at de alle havde koner og syge, sultne børn. Resultatet af det hele blev, at kaptejnen efterhånden havde købt mere end jeg turde have tænkt mig, for en trediedel af hvad den første havde forlangt af mig, og bar det hen agter, hvor han overrakte mig hele herligheden med disse ord. "No behøver do ikke at købe mere marmor på denne rejse, men hvordan do vil slippe ud af den gæld til rederiet, fatter jeg ikke, men alt det her udgør ialt 10 lire, og det er jo mange penge, når do stadigvæk i forvejen står med gæld på 1 måneds hyre, men det vil koste dig mange spilleaftener; og dermed overtog jeg alle klenodierne, bl.a. marmorfrugter, der omtrent lignede pærer, appelsiner og druer. Jeg takkede dybt rørt, for hans store indsats og gæmte hele marmorbruddet ned, der var en frugtskål kantet med vinblade, og i kanten var der stukket 3 fugle ned og i skålen diverse frugter, 2 høje vaser med hver 2 fine udskårne hanke eller ører, foruden andre småting, altsammen i søgte gedigent marmor fra et af Italiens allerfineste marmorbrud, og udført af de største billedhuggere siden Thorvaldsens tid, han ville gerne have givet os det skriftligt, men desværre kunne han ikke skrive. Det var min første handel i Italien, som jeg ikke selv lavede, gudskelov, ellers tuskede jeg mig noget til med noget hjemmefra, ting som jeg ikke ville få brug for på denne tur, de er helt syge med uld, så mine 2 par muffediesser og vanter røg sig en tur for nogle indlagte fotorammer og spejlrammer.

En aften kom den svensk-norske konsul ned ombord, han skulle jo vise sig, hvis der fra mandskabets side var noget at klage over. Jeg ved ikke om det er rigtigt, at der blev talt om, at mændene syntes, der var for meget ben i kødet, hvortil konsulen skulle have svaret, om de, mændene, nogensinde havde set en okse uden ben, hvortil Carl Neumann skulle have svaret, om konsulen nogensinde havde set en okse foruden kød, men ~~xxxxxxxxxxxx~~ som sagt må det stå for sig selv, for jeg har ikke hørt

samtalen. Netop da samme konsul kom, sad jeg og spillede. Han kom hen og hilste på mig, hvorefter han havde en længere samtale med kaptejnen, og næste aften sagde kaptejnen til mig, at jeg skulle klæde mig pænt på, for vi skulle hjem til konsulen om aftenen, han havde en datter på 17 år der spillede klaver, og da hun skulle spille til julefest i Skandinavisk Forening, ville det være morsomt, hvis vi kunne spille nogle julesalmer sammen. Jeg fik halet de stribede bukser og jaketten frem, børstet og rettet ud, de var jo blevet noget krøllet efter 6 måneders ophold i skibskisten, men jeg fik dem da så nogenlunde til at se ud som en klædning. Jeg var både glad og ked af situationen, glad for at komme i et elegant og kultiveret hjem i et fremmed land, og ked af at jeg ikke kunne tale og forstå sproget. Klokkerne halvtotte gav vi os på vej, adressen var Konsul Jacobsen, Via S. Ugo 5/11, altså gadenummer 5 og lejlighed nummer 11. Det var nærmest i det fine bykvarter, der hedder Santa Brigida, med hovedbanegården som centrum. Vi kom først ud på Via F. Turati, fulgte denne og fortsatte lange Via Gramsci, om ad Via Fontane og ind på den fine hovedgade Via Balbi hen til Pl. Acquaverdi, og her var en ret høj ~~karré~~ marmortrappe, der var lavet her for at spare gåangeren for en stor og stejl omvej, for Via San Ugo ligger højt tilvejs, oppe i nærheden af det gamle Palais D'Albertis, der ligger kun en lang karré mellem Via San Ugo og D'Albertis, men desværre så jeg ikke rigtigt omgivelserne, for dels var jeg lidt benøvet ved situationen, og dels var det ved at blive halvmørkt, men endelig stod vi foran det elegante syvetagers hus i rene empirestil, foran det var der en lav stensætning med en hvid marmorplade, og ned i stensætningen var anbragt et smukt ret højt jerngitter, og ~~ind~~ indenfor gitteret var der en smal forhavs, afbrudt af indgangen, der fandtes midt i facaden, jeg kan huske, at der i den lille forhavs indenfor gitteret lige ved trappen op til døren stod en lidt forpjusket palme. Da vi kom ind ad gadedøren, sad der i en gitterloge en slags husvagt eller portner, han skulle vi først henvende os til, han ringede så op til konsulens lejlighed, hvorefter vi kunne gå videre. Jeg blev meget lille, da jeg så dette hjem, for noget så elegant mente jeg ikke, jeg nogensinde havde set, i spisestuen var der i ~~mandshøjde~~ udskårne egetræspaneler, og selve

møblerne var for mig en drøm. I entreen blev vi modtaget af konsulen selv, og inde i den elegante dagligstue blev vi præsenteret for husets frue og skønne datter samt den norske sømandspræst. Huset frue var en ca. 40-årig spansk skønhed. Konsulen var vel ca. 2-63 år, de havde en søn på 22 år, der var gift og havde en lille pige. Konsulens datter var en 17-årig underskøn signorina, det var hende, jeg skulle spille sammen med. Nej! hvor jeg følte mig elendig tilpas i disse omgivelser og blandt disse ukendte mennesker, som jeg ikke kunne samtale med, hele familien talte jo også ~~en~~ engelsk, mens jeg dårligt nok kunne tale ordentlig dansk, men jeg håbede på kontakt, når vi begyndte at spille. Først blev der serveret diverse vine og skønne frugter, druer så store og blå, så selv Knudsens druer derhjemme i drivhuset var små, han var ellers, i Horsens, bekendt for sine store blå druer, derefter blev der serveret kaffe, og herunder spillede den lille signorina solo på pianoet. Uha! hvor følte jeg mig dårlig tilpas i min ~~ikke~~ særlig elegante påklædning, særlig mine sko var jeg ikke stolt af, og heller ikke tøjet var jo tip top efter et halvt års lagring. Hele aftenen var en skærsild, for alles øjne var jo hele tiden rettet på den ^{unge} lyse nordbo, fra landet hvor isbjørnene går rundt i gaderne, særlig konsulinden var glad for at røre ved mig, mere end sønnen syntes om, og da jeg så pakkede violinen ud, blev der jo rigtig gloet og talt og spurgt, og intet forstod jeg, så kaptejnen eller sømandspræsten måtte hele tiden oversætte. Vi spillede så nogle juleting, og ved liltiden tog vi afsked med den aftale, at sømandspræsten skulle komme og hente mig næste aften, så jeg havde travlt næste dag med at give sko og tøj en ordentlig omgang. Jeg gik hele dagen som i en drøm ved tanken om at se den skønne igen, men drømmen gik desværre ud over madens velsmag, der jo ikke hidtil havde været særlig estimeret, og Carl Neumann, der var den, der altid var mindst tilfreds, med kosten ihvertfald, blev som mændernes talsmand sendt mig på halsen, netop hvor drømmen havde hensat mig i en trance, hvor jeg troede mig som den store violinmand Paganini. Jeg så godt, at han tonede frem i døren, men samtalen blev ikke nogen succes for mændene, for når Carl blev hidsig, stammede han ligeså meget som mig, så da han begyndte med: "vi-vi-vi-vil iiiikke fi-fi-fi-finde o-o-os i di-di-dit hu-hu-hu-", blev jeg klar over, at han ville si-

ge hundede, og det syntes jeg dog var for galt, og fik bræmset ham midt i hundede ved at afskære ham ordet med: "du-du-du-du- ka-ka-ka-kan re-re-re-rende m-m-m-mig ----". Han blev højtrød i hovedet af arrigskab, over den vending kritikken havde taget, for han vidste, at jeg, såfremt jeg fik lov til at fuldende min replik, vilde sige "i re-ven", og den tort ville han ikke udsætte sig for, så han afbrød samtalen ved at begynde at svinge med armene, det samme gjorde jeg, men jeg havde den fordel, at jeg svingede med en stor ~~xxxxxxxx~~ vandøse, jeg havde stået med i hånden, og dermed var den diskussion forbi, og den kunne jo ikke kaldes særlig indholdsrig, jeg følte mig ihvertfald ovenpå, for jeg syntes, han ~~xxxxx~~ havde tabt ansigtet uden egentlig at få sagt noget, men det kedelige ordskifte bevirkede, at Paganinni helt forlod mig, og jeg stod tilbage med "to noller", som jeg engang fik i hovedregning til eksamen. Til fastsatte tid kom præsten og hentede mig, han var en sjov "fatter", han gik og småpruttede, og hver gang sagde han "unsjyl" (norsk). Da han skulle af med noget vand, stod han ganske roligt og tisede på et gadehjørne, mens damer og herre ugenært gik forbi ham, og selv om det var ganske almindeligt, kunne jeg ikke have fået mig til at gøre ligeså. På vej til konsulen, som han forlangede ved at gå en noget anden vej, fortalte han mig en hel del om konsulens familie, bl. a. at fruene var af en meget rig spansk familie, ca. 25 år yngre end manden og en noget glad sjæl, jeg kunne forstå på ham, at det skulle være en lille advarsel til mig, om ikke at lade mig overtale til noget førkert, eller måske har han ikke ønsket noget, eller måske for at der ikke skulle ske mig noget ubehageligt fra sønnens side, han fortalte også, at det var sjældent, at ægteskaber mellem nord- og sydboere faldt helt godt ud. Nå! vi kom imidlertid til Via San Ugo, og der var kommet flere både ældre og yngre damer til, der skulle se manden fra højt fra nord spille sammen med datteren. Vi spillede og med fagter og miner forsøgte vi, til stor moro, at gøre hinanden forståelig om samspillet, og aftenen endte med en slags smørrebrød. Da jeg skulle gå, insisterede jeg på, at jeg sagtens kunne finde ned til "Kammerherren" alene, både datter og mor fulgte mig ned i gadedøren, hvor jeg galant kyssede damerne på hånden med et "buona notte" og gik ned ad gaden.

Jeg syntes, det var morsomt at vandre alene i en stor fremmed by, for Genua er absolut en stor og interessant by. Næste dag, fredag den 30. december, fik jeg lov til, når middagen var serveret, at få fri for at finde hen til et museum, hvor Paganinnis violin opbevarede. Jeg havde fået at vide, at den lå i en glasmontre i Doria Tursi i Via Garibaldi, og det var nemt at finde. Det var med dybeste andagt, jeg stod over for violinen, en "Joseph Guanerius del gesu", bygget 1742, ædel i facon og sikkert også i tone, jeg bemærkede, at sadlen var af elfenben, og at al lakken, der hvor hagen holder violinen, var slidt fuldstændig af. Den hvilede på et hvidt silketæppe eller pude, og oppe om sneglen sad endnu rester af et rødt bånd fra Paganinnis tid, han døde 27.5.1840. Violinen, også kaldet "Kanone", havde han fået foræret af en meget rig velynder, efter hvad jeg kunne se, var den intakt, uden revner, skøn gyldenbrun i farve og lak. Desværre var jeg ikke henne og se hans fødehus, heller ikke i 1955 da jeg igen var i Genua, kom jeg der. I Genua fik jeg et billede, en akvarel, af "Kammerherren" for fulde sejl for 5 lire (klipfiskepenge), det var jeg meget glad for.

Nytår fejres i Italien med store blomsteroptog, vogne pyntede med papireroer i alle farver og fyldt med kønne unge piger, kørte rundt i gaderne. Jeg var lørdag eftermiddag oppe hos konsulen og spille, de skulle nemlig ud i selskab om aftenen, det passede mig meget godt, for så kunne jeg være mig selv hele aftenen. Kaptejnen og styrmanden skulle nemlig ud hos en skibsmægler, og mændene flygtede også bort fra skibet på nær vagtmanden, så jeg havde helt fri. Da jeg med violinkassen under armen kom ned til byen, var der allerede et veldigt løben, unge piger pyntede med blomster kom arm i arm syngende, og på alle torve og pladser dansede ungdommen. Da jeg kom til et lille torv, hvor der dansede en snev unge piger, greb de fat i mig og trak mig med i ringen, og da de så, jeg havde violin, var der en der pakkede den ud og gav mig den i hånden, og så spillede jeg en del fyrige svenske og danske folkedanse, og jeg skal love for, at de fik rørt benene,

de var lige ved at flå mig, men pludselig opdagede de, at jeg var udlænding og ikke forstod et kvidder af deres sprog, de kom da med en masse, velsagtens, undskyldninger, men en af pigerne tog mig i armen og trak mig med, men jeg skulle ikke nyde noget, jeg var måske blevet ført til en bydel langt fanden i vold, så jeg strittede imod. Så tog hun om mig og gav mig et kys samt en rød og to hvide papirroser, disse satte jeg fast inde i violinkassen, og da jeg gav den bort i 1923, var den dengang endnu pyntet med disse roser, og de sidder der måske endnu.

Søndag den 1. januar 1905 tog styrmanden mig med i byen, både han og kaptajnen vidste jo, at jeg ikke ejede "kongens mønt", så de var blevet enige om, at styrmanden skulle tage en rundtur med mig i Genua, og jeg må sige styrmand Jacobsen tusind tak for turen. Det første, han gjorde, var at hyre en droske med en radmager krikke for og køre langt ud til den berømte gravplads "Stagliento Composanto", og jeg må sige, at det var en oplevelse, jeg sent vil glemme. Det var alletiders kunstværker, gravmaler i lange gallerier, lavet af nogle af Italiens største navne, i fineste hvid eller sort ~~mør~~ marmor, og som regel illuderede kunstværket den afdødes personlighed. Bl.a. var der en skøn statue af en morlille, der i sin tilværelse havde siddet og solgt nødder eller ristede kastkæmper, og alle de penge hun har haft til overs, er gemt bort, udelukkende beregnet til et fint gravmøle, og hendes ønske er blevet respekteret i form af en statue, hvor hun står med sine nødder; og en skøn sort statue af døden, indhyllet i et stof, en kvindeskikkelse der forgæves søger at fravriste sig dødens favntag. Sådan kunne jeg blive ved, der var mindst 100 af disse skønne gravmaler stillet op i lange åbne gallerier, og udenfor alle de små gravsteder var der pyntet med levende lys, det var virkelig en oplevelse styrmanden her beredte mig, og som jeg mange gange og mange år efter takker ham for. På tilbageturen kørte vi hele tiden langs den lille flod, der går gennem Genua og kom ud til en palmeallé der gik helt ned til Genua langs havbugten, det var virkelig smukt at se langt ud over Middelhavet, der dovent skulpede ind mod de store sten og klipper, der kranser strandbredden, der ligger

60 - 70 meter nede. Vi fulgte palmealléen omtrent ind til havnen, og godt træt gik jeg ombord og lavede dejlig bœf med løg, hertil gav kaptejnen, i anledning af det nye år, bajer fra Horsens Bryggeri. Om aftenen var vi til selskab sammen med konsulen hos en eller anden direktør ved Statsbanen, hvor signorinaen og jeg skulle spille, det var meget elegant, men jeg havde den evindelige sømandspræst ved min ene side, han var nu slet ikke så morsom, men det har vel været velment, for at han kunne være tolk, og selvfølgelig var jeg tit glad for hans nærværelse. Overfor mig sad to dejlige unge kvinder, vistnok døtre af huset, og selvfølgelig kom jeg jo ud i misforståelser af flere ting, men i dette tilfælde var det nu ganske harmløst; en af damerne overfor skrællede en pære, satte den på en lang elfenbenspind og rakte den over til mig med et "Ecco signor". Jeg blev så forskrækket, at jeg lige i øjeblikket glemte hvad mange tak hed på italiensk, nemlig "Grazie tante", og i stedet for sagde "mange tak" på dansk, hvilket forårsagede megen latter, men præsten trøstede mig med, at da han så mit ulykkelige udtryk, at det ikke var så slemt, damen siger ~~fx~~ "varsågod min herre" og de siger "skohæl, frøken".

Det var nu efterhånden ved at tynde ud i laaten, arbejderne åd bravt af den rå klipfisk, og vore egne mænd neglede jo også lidt, som de bandt rundt om livet under tøjet og brugte som betalingsmiddel på restauranterne. Jeg kunne ikke rigtig forstå, hvorfor styrmanden flere gange spurgte mig, om mænderne havde fisk med i land, så jeg gloede uforstående på ham og svarede ganske uvidende: "Fisk med i land? Til hvad?" men det varede ikke længe, førend jeg blev klar over tingene og stak Sigvard et par fisk af dem, vi havde fået oppe på Labrador til eget forbrug, og til gengæld fik jeg lidt lire i lommen af mænderne. Selv om det ikke var en ren og reel måde at komme i besiddelse af lidt landlovspenge på, jeg måtte jo se lidt af udlandet, for ikke at komme hjem lige så uvidende som jeg drog ud, gik der jo ikke noget fra nogen, vi havde jo fået fisken tit foræret, altså til fælles brug. Når man kommer gen-

nem tol^dgitteret og ud på Via Gramsci og drejer til højre og fortsætter udad, kommer man til et torv eller plads, der hedder Cancamento, der står en statue, "Rubattino", og fortsætter man stadig langs havneanlægget, støder man på en meget smuk palmeallé. Jeg havde fået vejen forklaret, men jeg var ærlig talt ikke stolt af at gå alene, hvorfor jeg havde fået Aksel og Carl med. Sigvard og Hans havde vagt. Det var noget meget fint, vi skulle ud og se, nemlig et statsanerkendt bordel hvor det gik meget fornemt til, idet bordellet ikke blot var et bordel men samtidig restaurant (vin). Turen derud var skøn, langs Genuabugten med de stejle kalkklipper der var 60 - 70 meter høje og stod ret ned til vandet, der skulpede dovent ned de store nedstyrtede klippestykker. De ret høje palmer kranæde hele vejen, de tog sig underlige ud med de mange rester af afskårne blade siddende som store ensartede stykker på hele stammen op til kronen, altså også en art beskæring. Denne januaraften var vidunderlig dejlig lun og stille. På afstand så vi en slotlignende, meget oplyst (elektrisk) villa, og gennem et lille haveanlæg med springvand kom vi op ad en marmortrappe, og straks indenfor døren sad en yndig pig~~er~~ ung pige ved et ganske almindeligt kasseapparat. Her betalte vi en lire og fik fra kassen et messingmærke præget med et tigerhoved, dette mærke gjaldt dels som adgangstegn og dels som betalingsmiddel for vin, og endelig gav det adgang til at følge den servitrice man syntes godt om, med op på hendes private værelse. Man kunne dog også gemme mærket og betale alt andet med en almindelig lire, idet mærket gav adgang til slottet lige så længe, man var i besiddelse af det, og bare foreviste det ~~xxx~~ ved kassen, og til sidst kunne man bruge det som drikkepenge, men pigerne så jo helst, at man købte et nyt mærke hver gang, man kom derud, idet det jo før eller senere endte i hænderne på pigerne, og de fik da, ved at aflevere mærket ved kassen, udbetalt 80 centecimi, hvilket altså var betalingen for at gå i seng med en sø- eller anden mand, men hun kunne også komme let i besiddelse af mærket som drikkepenge eller simpelthen ved at stjæle det, eller ved med søde smil og dejlige øjekast at lokke det fra gæsten.

Indendørs var der meget elegant og dejlig varmt, overalt var der runde marmorborde med 3 - 4 røde plydstole, og alle servitricerne var nydelige unge piger, der kun havde et lille fin forklæde på, og derunder ganske små lyserøde eller lyseblå trusser, ellers intet udover et par små nydelige tøfler på fødderne. Jeg blev meget benøvet, da vi trådte ind og straks blev omringet af en 3-- 4 yndigheder, vi kunne nemlig selv bestemme vores servitrice, men Aksel og Carl, der jo havde været her før, fejede dem til side og gik over og tog et bord i besiddelse, vinkede til en af pigerne, og så kom der en liter vin på bordet, og fra et eller andet sted lød der dæmpet strygemusik (meget smukt spillet). Jeg, der var ganske uvidende, og end ikke anede hvordan en kvinde så ud uden tøj på, følte mig meget genert når en eller anden af de dejlige piger slog sig ned på skødet af mig og tog mig om halsen og viskede mig en hel masse uforståeligt i ørerne og samtidig med fagter og miner lod mig forstå, at jeg skulle forære henmærket, som jeg havde gemt i lommen, jeg mærkede også godt en lille hånd i min lomme, det var bare i den forkerte, men vi var blevet enige om, at vi skulle gemme mærket til en anden aften, idet vinen kun kostede 60 centecimi, men betalte vi med mærket, så så vi ingen penge igen, og det kunne pigerne ikke lide, for som regel fik de ikke mere end 20 centecimi i drikkepenge, mens for mærket udbetalte kassen dem 80 centecimi, og de fik jo ingen gage for serveringen, så hvorledes deres regnskab ellers så ud, aner jeg ikke, men det har sikkert været ~~intæret~~ indviklet, og havde jeg kunnet tale sproget, havde det sikkert været interessant at tale dybtgående med sådan en lille pige, de skulle i hvertfald selv betale for den ugentlige lægeundersøgelse.

Da vi ved ellevetiden gik derfra, fik jeg lejlighed til at brække roden af et palmeblad ud af en stamme, det må have været nogle kæmpeblade, helt inde ved stedet der havde siddet ved stammen, var stykket ca. 30 centimeter bredt, og det havde en længde af ca. 30 meter, men hvor bladet for måske 25 år siden var skåret af, var det ca. 15 centimeter i diameter. Jeg havde stykket med hjem til Horsens, og onkel Knudsen, bager-

mesteren på hjørnet af Vimmelskiftet og Smedegade, vil-
le gerne have det, og han fik det også.

Dagene i Genua gik hurtigt, vi var der kun i 14
dage, den sidste aften jeg var hos konsulen for at spil-
le, fik jeg, da både moder og datter fulgte mig ned
på gaden, en mægtig buket violer overrakt. De flesta
af dem er efterhånden smuldret bort, der findes kun
2 - 3 violer, nogle blade og bastbåndet, de var bundet
sammen med, disse rester af buketten sidder nu i min
rejsebeskrivelse for 1957, da vi igen besøgte Genua
og genså og oplevede det hele igen, vi var også oppe i
Via San Ugo for at se, om huset var der endnu, det var
det. Tiden til afrejse nærmede sig hurtigt, vi skulle
til Bari omme i Adriaterhavet, altså omkring "Støvle-
halen", så det så desværre ikke ud til, at jeg kom med
til julefesten i Skandinavisk Forening. Tirsdag den 7.
januar var skibet tømt, og alle finner og haler fra de
klipfisk, arbejderne havde spist til deres medbragte
mad, blev fejlet sammen, og ved opvejningen viste det sig,
at det gik op til et lille 100 pund (incl. det mænner-
ne havde ranet), dette svind må modtagerne bære. Last-
rummet blev så skuret og spulet rent og luftet ud,
hvorefter der indtoges ballast, og torsdag den 9. klok-
ken 7 morgen stod vi så ud af Genua havn med kurs mod
Sicillien, hvor vi skulle passere igennem det smalle
Mesinastræde, det er kun ca. 3 kilometer bredt. Vi hav-
de fint vejr med god vind, så inden så forfærdelig man-
ge timer, havde vi den første kending af Corsica om
styrbord i sigte, vi kom ned forbi nogle småøer, her fik
vi imidlertid vindstille, og sølen bagte, så beget i
daksnoterne boblede op, og det måtte holdes på plads
med havvand, men det havde vi jo også nok af omkring
så os. Næste dag kom Sardinien i sigte, men det gik
langsomt, men lastrummet blev godt udluftet, for vi hav-
de ikke forluden dækket, men da havet ~~xixaxixixix~~ vi-
dede sig ud, da vi nåede ned mod Sardinien, fik vi mere
luft i sejlene, så nu gik det ret hurtigt ned mod det
Tyrrenske hav, og i løbet af et par dage havde vi Etna
på Sicillien i sigte, men der var jo langt derned end-
nu, man ser jo længere bort over et fladt hav end over
et bakket landskab, men søndag den 16. januar løb vi
ind i det smalle Mesinastræde, det var vi jo ikke længe
om at passere og kom snart efter ned på højde med Cata-

nia med den snekronede Etnatop i baggrunden, her knøb det igen med at få sejlene til at bugne, de hang nærmest som nogle døde klude og slaskede mod mast og gtrigning, men så en dag var vinden der, og "Kammerherren" lagde sig velbehageligt og stød til rette i styrbord, og ~~kun~~ kursen blev sat mod Cap Spartivento ud i det Ioniske hav, forbi den store Tarantobugt, uden om hælen og op forbi byerne O'tranto, Dicoa, Brindisi, og ~~fra~~ fredag den 20. januar kastede vi anker på Bari Red klokken 11 formiddag. Månerne gik straks igang med at løse ballasten overbord, mens der inde fra land lød den herligste blæsemusik, jeg opdagede hurtigt, at den kom fra en stor militærkaserne, jeg kunne høre, at det var et stort orkester, og de blæste knusende godt, så jeg var nysgerrig efter at komme ind og se dette orkester. Vi kom slet ikke til bolværk eller mole, idet de store oliefade blev styrtet i vandet fra molen, så blev 3 - 4 stykker lænket sammen, og en mand tog plads på det forreste fad og padlede ud til os, han skulle passe på, for selv om det store oliefad rager godt oven vande, er og bliver det jo rundt og ruller let rundt i vandet, men han var jo vandt til turen og havde en glimrende ballance og forstod at flytte fødderne eftersom fadet rullede. Når så han nåede ud til os, gik en lænke med en hage i begge ender ned til ham, og krogene blev hængt fast i kanten i hver ende af fadet, og fra spilbommen hang en wire med krog parat til at fiske kæden, og 2 mand hejste fadet op og firede det ned i lasten, hvor det blev rullet på plads og stivet af med klodser, så det kunne modstå søgang. Dette gentog sig indtil fadene var ombord, hvorefter en pram sejlede manden ind efter næste hold, det var nægtige fade á 1500 liter af den fine Luccaolie, og trods den store vægt, kan et fad ikke ~~en~~ synke, da olie er lettere end vand. Samme aften var jeg i land for at se lidt på byen, slet ikke nogen lille by, den er hovedstad i provinsen "Bari del Puglia", jeg vil tro, den har et indbyggertal på ca. 100.000, det er en meget vigtig havneby og en omfattende handelsby, den har højskole, Universitet, Domkirke (meget skøn) fra 1034 og et stort Citadel, det var herfra, jeg hørte musikken i formiddags. Her var nytårsfesterne endnu ikke forbi, og om aftenen rørte der sig et kønt og morsomt folkeliv med dans i gaderne, dog mest ringdans, og blom-

steroptog i smukke vogne forspandt med æsler. Næste dag, da jeg var i land for at købe grøntsager, faldt der sne, og aldrig har jeg set folk te sig sådan, de sprang omkring i deres lette sommertøj, og trods det, at der kun var faldet et par centimeter tykt lag, trillede de sig rundt på gaden, og piger skrabede sammen, så de kunne dænge sne på hinanden, samtidig med at de hvinede som stukne grise, men i løbet af en ½ time var gaderne fine og tørre igen og luften varm som en sommerdag. Der dyrkes også meget vin, og der findes appelsinplantager i stor udstrækning og selvfølgelig olivenolie i lange baner. Jeg var kommet til at elske olivenolie i den grad, at jeg brugte olie over al mad, det smager vidunderligt. Det var meningen, at vi skulle være færdig til at sejle den 26. januar, men af gode grunde kom vi ikke afsted, for natten til den 27. blev jeg smidt ud af køjen, vi var nemlig varpet længere ud på reden, for at vi skulle være sejlklar til torsdagsmorgen, og jeg var gået tidligt til køjs, men ved 10-tiden blev vi påsejlet af en damper, der var på vej ind mod havnen, og den ramte agterskibet ikke langt fra mit kammer, men udkigsmanden må have sovet på sin post, for det var fint og sigtbart vejr, og vi lå med blankpuddede og tændte top- og ankerlanterner, nu havde han heldigvis ikke fuld fart på, da han jo stod havnen ind, men alligevel skete der så megen skade på agterskibet, så vi straks om morgenen måtte have skibstømere ombord, og kaptejnen og styrmanden måtte jo i land og ordne det med myndighederne og skipperen på damperen, så det tog sin tid, selvom tømrerne arbejdede flittigt, og endelig tirsdag den 31. januar var vi færdig og klar til afsejling, onsdag den 1. februar klokken 4 morgen stod vi, for fulde sejl, ud med kurs mod Nantes i Frankrig. I mellemtiden var jeg inde i byen for at gøre nogle indkøb og havde lejlighed til, på nært hold, at høre det dejlige militårorkester, det var et meget stort orkester, og de spillede et flot og dejligt program, bl.a. spillede de Carmen, Madame Angots Datter og Banditenstreichs.

Vi regnede med ca. 40 døgn til Nantes, men der kan jo ske så meget, vi var jo i vintertiden, og den kan jo være slem også på Middelhavet. Jeg spekulerede så småt på at afmønstre i Nantes, for min garderobe, eller snarere resterne af den, var ærlig talt ikke god, særlig var

det galt med undertøjet og den daglige påklædning, og penge til fornyelse havde jeg ikke, og jeg følte mig langt fra godt tilpas i den underpåkledning og de strømper, jeg havde tilbage. Turen ned gennem det Ioniske hav gik nogenlunde efter programmet, vi havde jo i Bari forsynet os så meget med ferake varer og friskt brød som det lod sig gøre, og kaptajnen fangede jo af og til nogle Boniter eller Lods fisk som supplement til spisesedlen. Lods fiske opholder sig ofte ved skibene i længere tid, da den indsamler affald fra skibene og leder Blindhajen frem til føden, Blindhajen er fuldstændig blind, og havde den ikke den lille Lods fisk til at lodse sig hen til føden, ville den dø af sult. Da vi efter nogle dages forløb, om bagbord havde Sicilien i sigte, begyndte der at komme onslag i vejret, og da vi passerede sydpejsen af øen, "Cap Passero", havde vi xk rusk og regn og stødvis blæst, rigtig grimt havvejr. En dag fik jeg om styrbord øje på land og troede, det var Afrika, det var det ikke, det var øen Pantelleria, en lille ø der hører under Italien, men dagen efter havde vi Tunis med Cap Bon, en stor landtunge der rager ud i Middelhavet, om bagbord, og om styrbord havde vi de små Egædiske øer. Umiddelbart efter havde vi en veritabel storm, der så ud til at kunne blive til hvad som helst. Skibet arbejdede tungt i søen, og nede fra lasten hørtes nogle bump, som kunne tyde på, at en eller et par af kilerne, der støttede oliedækkene, havde forskubbet sig, og det kunne blive en alvorlig ting, idet det kunne forårsage, at det ene fad slog andre løse, så det måtte stoppes, men da bølgerne ustandselig gik ind over dækket, var det umuligt at komme ned i lasten fra en af dækslugerne, hvorfor styrmanden sammen med et par mand nede fra hækken agter måtte ind i lasten og finde frem til fadet der lå løs, et slet ikke ufarligt arbejde at krybe rundt på de glatte fade i den slemme søgang, og ydermere var der jo bølger i lasten, og den smule lys en lygte kunne give hjælp jo ikke meget, de skulle nærmere høre sig frem og finde ud af, hvilket fad der vuggede, de skulle jo også passe på ikke at få hænder eller fødder ned ved det fæmøse fad. Hvordan de fandt frem til fadet, ved jeg ikke, men det tog ihvertfald et par timer, men så blev det også stuvet godt fast, og vi hørte ikke flere bump, men

stormen tog til, vinden var nærmest NØ til Ø, altså en god bidevind, men vi kunne desværre ikke føre så meget sejl, vi førte kun et forsejl, rebet fok og trerebet storsejl, og søen gik meget højt, den vaskede ustandselig ind over skibet midtskibs. Ved middagstid stod styrmanden oppe på agterdækket parat til at modtage suppeterrinen, som jeg, mellem 2 bølger, skulle bære hen til ham. Kaptejnen stod ved roergængerens med en hånd på en ratknag, jeg stod i kabysdøren med suppen og ventede på et tegn fra styrmanden, og da dette kom, balancerede jeg ud på dækket, men pludselig kom der en såkaldt forkert sø, en brådsø, jeg så den godt, den kom som et vandbjerg stormende mod skibet, og jeg var klar over, at jeg ikke kunne nå hen til styrmanden, men da der var lige langt til kabys og styrmand, fortsatte jeg fremefter, og jeg tror, at jeg råbte på mor, for jeg var næsten sikker på, at det var min sidste time, der var kommet, og i det samme lukkede vandet sig om mig, og jeg blev slået halvt bevidstløs af al det vand, og jeg anede faktisk ikke om jeg var inden- eller udenbords, jeg kunne kun mærke, at jeg blev suget afsted. Jeg skintede lige styrmanden i et højt spring og mærkede et kraftigt greb i nakken, og da belgen var borte, hang jeg på lønningen, hvor styrmanden holdt mig fast. Både suppe og terrin var jo naturligvis gået udenbords, og havde styrmanden ikke sprunget ned på dækket og i sidste øjeblik slået en klo i mig, havde jeg i dag ikke siddet her og skrevet denne beretning. Jeg måtte jo hen agter og have lidt tørt tøj på. "Nå, der har vi nok den sejlede kok", sagde kaptejnen og fulgte med ned og fandt en undertrøje frem, som han forærede mig, for han var godt klar over, at det stod lidt sløjt til med undertøj. Jeg har flere gange hørt folk sige, at man på få sekunder kan opleve et helt liv, det gjorde jeg, da jeg kørte rundt i bølgen. Det var første gang på turen, jeg havde været i virkelig livsfare, selvfølgelig havde vi, særlig i Nordatlanten, haft flere hårde storme med svær bølgegang, hvor jeg syntes, at det ikke kunne blive værre, uden dog selv at være direkte forfulgt, men takket være styrmandens rådsnarhed, snød han havet for et offer denne gang. Stormen gik mere om i vest, og vi lå og krydsede og kom ingen vegne, i det store kryds havde vi af og til land om styrbord, jeg formoder det var den sto-

re ø Sardinien, og jeg syntes aldrig, vi kom af med den, nogen videre sejl kunne vi ikke føre, og jeg fik ondt over landerne af hele at gå og rokke i hoftelæddet, og først da vi igen nærmede os Malorca-øerne, løjede stormen af. Det havde taget mange dage at komme så langt, og da vi endelig var helt oppe under Malorca ø, fik vi fint varmt vejr men blikstille, samt en ubehagelig dønning, der ikke gjorde smerterne i mine hofteskåle mindre. Nu fandt mændene på, at de ville have bad, og dels af hensyn til at en pludselig opstående vind kunne sætte så megen fart i skibet, at det kunne være svært at komme ombord igen, ~~selv om der var bundet en line rundt omkring kroppen~~, og dels, og ikke mindst af hensyn til, at der kunne være hajer i nærheden, og klippe en arm eller et ben af et menneske, ^{som} regner en haj ikke for noget, Erik Krag havde Karl Neumann i et tov mens han baskede sig i det dejlige Middelhav, og det gik så på tur, undtagen Hans Kirkegård, han sad nøgen nede på bardunerne under bovspydet og lod de store dønninger besørge badet, og jeg skulle ikke nyde noget, men kaptajnen veg ikke fra dækket, så længe de badede, og til sidst sagde han: "Å er vi vel rene, aka' vi så se og komme op og i tøjet". Så blev Barry sæbet ind, og derefter fik han en trosse om livet og smidt udenbords, den var i grunden ikke begejstret ved situationen, for den tudede lidt, og befandt sig mere tilfreds, da den mærkede dæksplankerne under poterne igen. I mellemtiden forsøgte jeg at få lidt orden i mit køkkenskab efter stormen, og ved den lejlighed dukkede et glas indeholdende et stort hajøje op, det var fra hajen vi fangede på nedturen, jeg havde åbenbart aldeles glemt det, og for ikke ved en fejltagelse at koge det til en middag, vedtog jeg at sænke det i havet, og det gik ned på 3000 meter vand ved Malorca, og der ligger det endnu, hvis da ikke en haj har slugt det på dets vej til bunden, men det bliver jo aldrig opklaret. Vi havde nu igen besøg af forskellige fugle, ikke alene de sædvanlige måger og Albatrosser, men også forskellige strand- og landfugle besøgte os og slog sig ned i rigning og tovværk, også større insekter dukkede af og til op, det var som regel nogle kønne sommerfugle, og de var jo et kærkomment bytte for fuglene. Nætterne var lune men sorte som fløjls og med næsten ingen vind, vi tog fra Bari den 1. februar,

og i dag skrev vi mandag den 20. februar, så vi var klar over, at de 40 ~~større~~ døgn ikke kunne klares til Nantes uden meget held, der var lidt mere vind om natten, og den skulle udnyttes mest muligt. En aften hørtes ligesom torden langt borte, det blev diskuteret, men kaptejnen mente, at det var kanontorden inde fra Gibraltar, hvor der meget ofte var øvelsesskydning, så vi måtte altså være inden for hørevidde af Gibraltar, ganske vidst går lyden jo langt ud over vand, men natten til den 23. februar kunne vi se lysekar på himlen, og det kunne ikke være andet end derfra, og ~~maa~~ næste middag havde vi også landkending forude om styrbord, men for at nå hertil havde vi brugt 24 døgn, og vi havde endnu langt til strædet, hvorefter vi skulle op langs Portugal og Frankrigs kyster, men det ville blive svært at nå det på 16 døgn, og da mørket faldt på, var vi ikke kommet langt, og ingen bugserbåde meldte sig til havs, og da klokken var 11 aften, regnede vi ikke med at kunne passere strædet før søndag, men så pludselig skete der noget, en skarp lysstribe skar gennem den mørke nat, vi blev hurtigt klare over, at det måtte være en lyskaster, den begyndte systematisk at søge horisonten rundt, og i et nu lå vi badet i sølvhvidt lys, det så knusende godt ud i den sorte nat. De blev ved med at holde lyset på os, og vi gættede stadig på øvelse, men så kom en lille meget hurtiggående båd op på siden af os, og de gjorde os forklarligt, at de ville have en ende ombord, og vi havde næppe fået dette gjort, førend hele himlen forude var et virvar af lysstråler, og samtidig tordnede kanonerne, og det var bestemt ikke løse skud, der faldt. Vi fik travlt med at bjerge sejl, mens båden fattede af med os, og da vi hurtigt nærmede os strædet, opdagede vi, at hele farvandet var fyldt med store skibe, og der blev skudt dygtigt. Vor lille båd trak over til højre om styrbord, og skibene i strædet bakkede ud mod Atlanten, hele tiden skarpt belyst, ingen af os kunne fatte, hvad der var løs, men det skulle vi snart få at vide, for pludselig holdt vor lille båd ind på indereden i Gibraltar, hvor vi fik ordre til at kaste anker, og her kom vi til os selv søndag morgen den 26. februar. Hvad var meningen!!! Det var rede imidlertid ikke længe, førend vi fik at vide, at der var udbrudt krig mellem Rusland og Japan, og at russiske transport- og krigsskibe havde forsøgt at gå gen-

nem Gibraltarstrædet, Middelhavet og videre gennem Suezkanalen i stedet for den meget lange omvej syd om Afrika, men ifølge storpolitiske aftaler mellem England, Japan og andre lande måtte russerne ikke benytte sig af Suezkanalen, og det var det, der var blevet forhindret her, om natten havde englænderne på klippefæstningen ved hjælp af lykkestere opdaget den store flotille og med skud for oven tvunget flotillen tilbage i Atlanten og dermed forsinket russerne med en måneds krigsleverance til deres hær, og vi var blevet jaget ind i havnen for ikke at komme i klemme, og måske det der var værre.

Vi var i forvejen godt forsinket, og ingen vidste hvad der kunne passere os, inden vi nåede op til Nantes, så kaptejnen besluttede sig til at fylde ferskvandstønderne samt supplere andre ting op, f.eks. grøntsager og kød. Inden længe var vi omgivet af små handelsbåde, bl.a. var der en mand, der absolut ville bytte med en gammel blå uldtrøje, jeg havde på, og den sødeste lille Gibraltarabe, men desværre mente kaptejnen, at vi havde nok i mig til at fare omkring, så den handel blev der ikke noget ud af. I det hele taget rørte der sig en livlig trafik i havnen, der lå mange fine og elegante lystsejlere og lystdampe forankrede ved diverse bøjer, og der gik og kom stadig elegante både, hvor damer og herrer slangede sig på dækkene i ikke ret meget tøj. Det var meningen, at vi skulle have benyttet lejligheden til at komme i land og bese klippen, hvori hele fæstningen er sprængt ind, men de øjeblikkelige opståede forhold forbød dette. Søndag ~~eftermiddag~~ eftermiddag sad jeg oppe på dækket og spillede, ivrigt applauderet af 3 - 4 damer på en lækker lystjagt der lå et lille stykke fra os, men mandag den 27. februar hev vi ankrene hjem og fik en slæber for, indtil vi selv ved hjælp af vore sejl kunne klare os videre ud i Atlanten, og det skete, da vi var ud for byen Tarifa på den spanske side, og inden længe havde vi om bagbord byen Tanger i Spansk Marokko, men da vi nåede midt ud for Cadizbugten, begyndte vejret at forandre sig, det blev regntungt og blæste lidt op, men vi kunne stadig føre alle sejl, men jeg kunne godt se på kaptejnens mine, at det måske ikke ville vare længe, inden han ville mindske sejl. En havskilpadde, der var kommet helt her op, havde alet ingen interesse, udover

for Barry, der skældte den ud, så længe han kunne se den, men da vi nåede op på højde med S. Vicente i Portugal, kom ordren til at bjerge over- og undermersesjøl, der var også en mærkelig uro i luften. Langt ude så vi adskillige store fartøjer, det var sikkert russiske krigsskibe, dampe sydpå, de havde travlt. Da vi passerede C. da Roca i Portugal den 7. marts, kom solen frem igen, og en dejlig ensartet men frisk brise (passatvind) tillod os at sætte alle sejl til, hvilket styrmanden kunne lide, så hans humør steg betydeligt. Han stak hovedet ind i kabysen til mig, men da han så, at jeg var beskæftiget med at lave små blyblokke til hans model af "Kammerherren", et arbejde jeg havde fået overdraget, lavede han ingen vrøvl over, at mit kobbertøj ikke var blankpudsset. Nu gik det godt, vinden var god og farten ligeså, så han lavede allerede bestik over, hvornår vi kunne være i Nantes, men man skal aldrig gøre regning uden vært, for da vi mandag den 13. marts stak sprydet ud i Biscaya, atlantehavsbugten mellem Spaniens nordkyst og Frankrigs vestkyst, forsvandt solen igen, den dejlige brise løjede noget af, så vi så os allerede ligge og dvaske en 3 - 4 dage uden at komme nogen vegne, men ved 9 - tiden om aftenen begyndte det at regne en grim kold regn, og vinden, der friskede op, var stik imod. Jeg skrubbete til køje, for jeg syntes, jeg var både træt og søvning. Ved 12-tiden blev jeg purret ud, og på skibets bevægelser forstod jeg, at der måtte være sket en stor omvæltning i vejret. Styrmanden fortalte mig, at sigvard under bjergning af sejl havde trykket lungerne og spyttede klug blod, så at jeg måtte op og hjælpe til med at bjerge sejl. Da jeg kom op på dækket, stod himmel og hav i eet, kaptejnen stod selv ved roret, og da han så mig, sagde han: "Do kommer til og kravle op ~~og hjælp~~ i formasten og hjælpe til, men pas no på, do ikke falder ned, for dette her arbejde har do jo aldrig prøvet før", og særlig begejstret var jeg ikke ved situationen, jeg kunne godt lide, i fint vejr, at sidde oppe i merset og se ned over skibet, men i regn, storm, søgang og mørkeste nat, det var jeg ikke varm på, men på et skib er en ordre en ordre, og i særtilfælde som nu dette siger loven, at kokken kan forlanges til skibarbejde, også om natten, så jeg begyndte opstigningen i vantet, det var undermersesjlet, der

skulle bjerges og gøres fast. Jeg havde aldrig prøvet det før, men Aksel, der hang over ræen ved siden af mig, hjalp og forklarede mig det, han var altid beredvillig til at hjælpe. Vi hørte godt, at styrmanden stod og vrælede nede på dækket, men da vi vidste, at han i det buldrende mørke ikke kunne se os, lod vi ham skrigе op, som om det ikke var os, det angik, det kunne jo lige så godt være op til Carl og Hans, de opholdt sig oppe på overmerzeræen. Jeg havde aldrig før prøvet at stå på nye, tykke, regnmattede sejl og langt mindre prøvet at trække sådanne luftfyldte sejl ind og fastsurre disse til en rå, men en gang må det jo forsøges, men mine fingre føltes som om de var flået og uden negle, og armkræfterne var jo også så som så med. Jeg havde ingen olietøj og var i løbet af et øjeblik gennemblødt af vand, både fra oven og fra nedен, for når søerne stod ind over skibet, røg vandet sommetider op, hvor vi lå og baksede med de genstridige sejl, men alting får jo en ende, og glad var jeg, for det var flere gange, når skibet lagde sig omtrent helt ned på siden, at jeg havde svært fornemmelsen af at rutsje ned, og det var mig ganske umuligt, sommetider, at orientere mig, om vi havde dækket foroven eller forneden, jeg ved godt, at det er en øvelse at kunne orientere sig, når man ligger højt oppe i storm. Da jeg heldigt satte fødderne på dækket igen, fik jeg besked på at varme kaffe, jeg rystede over hele kroppen af kulde, væde og skræk, og så fortalte Aksel mig bagefter, at kaptejnen, for at hjælpe os, havde holdt skibet så højt op i vinden, han havde turdet. Jeg har hørt, men det kan jo godt være løgn, for dem fik man så mange af, at mange søfolk, første gang de i en storm er oppe og bjerge sejl, både brækker sig, og tisser i bukserne, men heldigvis havde jeg ikke gjort nogen af delene. Da jeg havde sat kaffen over på petroliumskogeren, gik jeg, godt forkommen, til køje igen, gruende for det våde tøj jeg skulle i igen klokken 6. Det gik imidlertid fint, jeg tog tørre underbukser frem, de. undertrøje, jeg kunne høre regnen piske ned, og så kunne det jo være lige meget med ydertøjet, og jeg klarede mig bedst i bare mine fødder, jeg ligesom bedre kunne bide mig fast, og da jeg havde kaffen færdig, gik jeg ind til Sigvard, der lå i køjen, han havde det slet ikke godt, han klagede over smerter i brystet. Kaptejnen var også henne og

tale med ham, og han gav ham en flaske med noget i, hvad det var, ved jeg ikke. Jeg gav ham et par varme omslag, mad havde han ikke lyst til, og styrmanden kom hen med en stor romtoddy, den lod til at kvikke ham lidt op, men han måtte ikke stå op de første par dage. Stormen var nu vokset til orkan, det var første gang, og også sidste gang, i mit liv, jeg har set så høje bølger, jeg har aldrig troet, at en sejler kunne klare sig i så store frådende bølger, alle sejl på nær et par forsejl var bjerget, men heldigvis havde vi orkanen agter ind, så det var bare med at lade hende løbe for de par forsejl. Ved dagslys var bølgerne nærmest sorte eller grågrønne, men kammene var hvide som sne, og efter at skibet havde redet oppe på toppen af en kæmpemæssig bølge, greb kaptejnen ned i kassen efter kikkerten og holdt den fast forude om bagbord. Jeg kunne intet se andet end vand, men med nogle ord gav han styrmanden kikkerten, denne spejdede ivrigt, og for bedre at kunne se, stod han op på ruftaget, og imens han klamrede sig til storbommen, holdt han stadig øje med noget, og lidt efter sagde han, at de signalerede efter hjælp. Jeg kunne se på kaptejnens ansigt, at han var i en alvorlig klemme, og han sagde også noget om, at det ville være det rene mord eller selvmord at forsøge, med de to små forsejl, at lægge kursen om, han tvivlede på, om skibet overhovedet ville lystre, eller at sejlene ville holde til en kursændring, og da det blev klarere i luften, og det nødstedte skib kom nærmere, kunne jeg skimte en meget stor firmastet skude ligge og vælte omkring som en beruset mand, den førte også et par små sejl, og af og til kunne man se nogle signalflag, men det var vist meget vanskeligt at aflæse disse, da skibet hvert øjeblik var som forsvundet i havet, et par gange varede det så længe, inden det dukkede op igen, på ~~markepladsen~~ at vi troede, at det var gået ned, men så dukkede det op igen på en bølgetop, og tilsyneladende lå den i samme kurs som os. Orkanen blev ved med at holde sig i samme styrke, Barry var ikke rigtig godt tilpas, vi turde ikke lade ham færdes alene på dækket, for så ville han uvægerlig blive skyllet overbord, og han kunne ikke fordrage at være lukket inden, når det var storm. Næste dag kunne vi ikke se det nødstedte skib trods ihærdig eftersøgning horisonten rundt, men vindstyrken var

den samme, og søen gik meget højt, jeg må indrømme, at Biscayabugten er det grimme farvand, der er talt og sunget så meget om, det kaldes for "sømandens skræk", og det har, ifølge de gamle sømandsviser krævet mange uforfærde sømands liv. Onsdag den 22. marts var vi på højde med den lille ø Ile de Yeu, jeg havde på søkortet set, at den lå ikke ret langt fra munden af floden Loire, hvor Nantes ligger et stykke inde i landet. Stormen havde lagt sig, og solen var fremme igen, men søen gik stadig meget højt, men i løbet af dagen, lagde den sig også, og om torsdagen fik vandet omkring os en næsten anden farve, det var den store, ja måske Frankrigs største, flod, der løb ud i Atlanten, og fredag morgen den 24. marts ankrede vi op ud for Saint Nazaire, og lidt efter kom der en slæbebåd op på langsidet, og efter nogen parlamentering fik han en trose ombord, alt imens vi hev ankret hjem, og nu gik turen op ad floden med alle de skønne gamle vinalotte inde om bagbord. Ude i den brede flod passerede vi mange sandbanker, så der skulle manøvreres dygtigt, og lodsens skulle være godt kendt med floden, ellers ville vi sikkert ikke være nået så langt, inden vi var løbet fast i sand og mudder. Den modsatte flodbred kunne vi ikke se, men der var også nok at se på inde på den solbeskinnede bred, som vi sejlede tæt ved hele tiden, men tankerne gik uvilkårligt til det store skib, der havde bedt om hjælp, men kaptejnen havde vistnok havnemyndighederne i Saint Nazaire om skibet. Vi var mindst 2 timer om turen fra Saint Nazaire og op til Nantes, og jeg blev klar over, at Loire, fra Nantes og ud til Atlanten, nærmest var et magtig stort delta, for der var ø på ø, større og mindre, men flere af disse var bebyggede og så grønne og frodige ud, i sol og varme ser alt jo dejligt ud, og efter ca. 1 times sejlads, kunne jeg skimte en meget høj tårnagtig brokonstruktion. Nantes er en ret stor by, jeg vil tro, der er ca. 150.000 indbyggere, og den er hovedstad i Departement Loire Inferieur, hvilket vel skal oversættes som nedre Loire. Faktisk begynder udløbet i havet jo også her ved Nantes, og selve byen er beliggende på højre side af floden spredt på 6 øer. Vi forløjede ved 12-tiden fredag den 24. marts ikke langt fra den høje bro, det er forøvrigt en svævebro, en magtig platform hænger i lange stålbar-

duner, derfor den høje konstruktion. Denne platform kan tage en halv snes køretøjer samt et halvhundrede mennesker med diverse oppakninger, og den kører ustandselig frem og tilbage, og der er altid kø på begge sider, men af tekniske grunde kan der ikke bygges en rigtig bro på dette vigtige sted, ellers er der ingen mangel på broer i Nantes. Det koster 5 øre at tage over med hangebroen, men man kan også gå gratis over broen, men så er der 105 trin op og 105 trin ned, og det er der jo ikke mange der gider. Jeg har gået over, men det var kun for at se byen i fugleperspektiv, og derforuden en nat hvor jeg kom hjem efter klokken 24, for hangebroen kører ikke længere end til klokken 24.

Nå, det havde været en lang tur fra Bari, hele 53 døgn havde den været, 13 døgn længere end beregnet, og da jeg kunne forstå, at kaptajnen og styrmandens koner skulle komme til Cardiff i England for at besøge dem, inden "Kammerherren" igen skulle op til Labrador, fik de jo travlt med at telegrafere hjem. Nantes er en køn og livlig by med fine brede boulevarder, mange gamle skønne slotte, kirker og klostre; kirken St. Pierre er sikkert en domkirke. Der er også det skønne slotskompleks, Bretagnehertugens slot fra det 13. århundrede, i det hele taget er Nantes en fin og hyggelig by, og dens natteliv er som alle franske byers natteliv, noget ud over det almindelige, der findes mere obskure forhold end i Italien, synes jeg altså, men det skal jeg komme tilbage til senere. Vi kom til at ligge ved kaj på en stor ø lige over for byen, kun en flodarm imellem og ikke langt fra svævebroen. Her skulle vi af med vor olielast, hvorefter vi blev varpet over til kajen ved bysiden. Det var en ret høj stenkaj, og trods det vi var tom, lå vor lønning ikke ret meget over kajkanten, men selvfølgelig er der vel også vandstandsforinkel i en flod. Da mine violinstrenger var bundet sammen, så godt det kunne lade sig gøre, meddelte jeg kaptajnen, at jeg ikke kunne spille mere, såfremt jeg ikke fik nye strenge, hvorefter han bad styrmanden gå med mig op i byen og finde en musikforretning og købe, hvad jeg skulle bruge. Det var jo spændende, men stor blev min forbavselse, da vi kom op i byens fineste forretningskvarter. En gade så lang som Søndergade bestod af en med glastag overbygget passage, og i stue-

midten af passagen var der en trappe med 30 trin op til første sal, her løb i hele gadens længde et galleri med et fint gelanderværk ud mod midten. Selve galleriets bredde, hvor folk færdedes, var vel nok et par meter fra vinduerne og ud til gelænderet, og på begge sider af midterpassagen heroppe, ligeledes forretning ved forretning, i alle mulige brancher, og således var der en etage til med opgang fra første etage. Selve trapperne var også et par meter brede, med hvide marmortrin, og udstyret i forretningerne var meget elegant. Hver trappe var flankeret af høje marmorstatuer, det var vel nok storstadsmæssigt, noget lignende havde jeg i aldrig set før, men vi fik da købt strenge samt et stykke harpiks foruden andre småting, skibet betalte jo. I Nantes lå der en masse post, og på et brev fra mor kunne jeg mærke, at hun gerne ville have mig hjem igen, for som hun skriver, "er det jo ikke din mening, at du vil leve resten af livet som sømand", og det var jo rigtig nok. De havde det vist ellers godt, og der var en hilsen til mig fra den søde frk. Carstensen, der havde lavet muffedisserne til mig, da jeg rejste, der var også et billede af den lille søde Esther, der nu gik i sit fjerde år. Der var også brev fra Christian og Laura i Holtebro og fra flere andre, så jeg fik travlt med at besvare breve, og jeg lovede mor, at jeg ville tage hjem fra England, da det var billigere end at tage hjem fra Nantes, så jeg måtte jo i gang med kaptejnen angående rejsepenge hjem, for selv havde jeg jo ingen. Nu var det dog så heldigt, at Sigvard skulle hjem fra England, da han ikke rigtigt havde forvundet trykket, han fik i brystet, så kaptejnen var vist nok lettet over, at han kunne få følgeskab. Tirsdag den 28. kom en bugserbåd slæbende med en stor sejler, den så noget medtaget ud i rigningen, men der var mange mænd ombord, det var det skib, der under stormen i Biscayabugten, havde signaleret efter hjælp, der nu kom ind 5 dage efter os. Det var et tysk skoleskib med officerselever, den havde i stormen mistet 15 mand, blandt dem var kaptejnen, så der blev lagt op til det helt store søforhør. Kaptejn Hansen havde jo meddelt det hele nede i Saint Nazaire, så de vidste jo dernede, hvor vi var at finde, og jeg tror, at vi alle var til forhøret, men der var vist ingen af os, der for-

at kaptajnen havde sagt, at der overhovedet intet var for os at gøre, da enhver afvigelse af kursen fra vor side ville have kostet både skib og mandskab, så det blev skrevet ned og taget til følge. Der blev også i forhøret sagt, at skibet var en dårlig sejler, særlig i storm og høj sø, den rullede uhyggeligt. Der var nogen tale om, at Carl Neumann ville afmønstre her i Nantes, men mærkelig nok kan jeg slet intet huske herom, men det forekommer mig, at han var ombord i "Kammerherren" også i England. Han var i hvertfald med ude i Nantes en aften, mændene spurgte mig, om ikke jeg havde lyst til at tage min violin med og følge med ud. Jeg tror også, at de havde et par klipfisk gemt et hemmeligt sted, for jeg så i hvertfald Carl smække et par stykker op til værtinden. Jeg havde jo lige fået nye strenge på violinen, så tog jeg det eneste virkelige sæt tøj på, jeg havde, og fulgte med, det var altså til et sted, Carl kendte fra tidligere rejser. Til at begynde med så det hele meget tilforladeligt ud, der var en dejlig sød pige, der serverede, hendes navn kan jeg desværre ikke huske, hun spurgte om jeg ville spille et nummer, så skulle jeg få en stor "pjofter". Hun sagde "pjofter", det må hun vel have lært af en nordmand. Jeg pakkede violinen ud og spillede nogle kvikke svenske folkedanse, og inden længe dansede alle i lokalet i et kogende virvar. Jeg og de 3 andre mænd, Sigvard var blevet ombord, han følte sig stadig ikke rask, så han overtog vagten, så vi var Carl, Aksel, Hans og mig selv, fik 4 store øjusser gratis, men så måtte jeg også give et par numre mere på violinen. Servitricen var blevet gammeldags varm på mig, hun vinkede mig ind i et bagved liggende lokale og sagde en hel masse, som jeg desværre ikke forstod hvad betyd, så jeg har nok sikkert stået og set ganske hjælpeløs ud, for pludselig smækkede hun begge arme om halsen på mig og kyssede mig noget så dejligt, hvorefter hun pegede på nogle kyllinger, der stod på et fad og dernæst på min mund. Jeg nikkede bare, og en, to, tre smurte hun en skive brød og smækkede en halv kylling på. Jeg fik travlt med at æde min dejlige mad, hun forsvandt og kom tilbage med Carl. Han grinede over hele ansigtet og fortalte mig, at hun ville have, at jeg skulle blive her, hun var værtindens datter, og de manglede en hjælper.

til mig, at jeg skulle komme ud, når jeg havde ædt min kylling. Hun veg ikke fra mig, så længe jeg spiste, og da jeg var færdig, tog hun igen om mig og var lige ved at knuse mig, men jeg måtte ind til de andre igen, og her fortalte Carl mig, at det ikke var så pænt et sted, ~~men~~ som jeg måske troede, men det skulle jeg snart blive overbevist om. En dør i baggrunden blev åbnet og en mand vinkede til os og flere andre, og vi kom ud i en lille gård, hvor derovre i den modsatte side var en kælder- nedgang. Det hele så mørkt og trist ud, og vi kom ind i en lille stue, hvorfra en trappe førte ned i en noget større forstue og derefter ind i et elegant udstyret lokale med masser af lys. Manden der hentede os sagde nu en hel masse, som jeg ikke forstod et ord af, da han talte engelsk, men Carl oversatte for mig, og fortalte at vi bl. a. kunne risikere, at lyset pludselig ville blive slukket, og måske ville vi blive lukket i ud af en anden vej, end den vi var kommet ind af, for det var et forbudt sted. Med andre ord et obskurt underjordisk mørkelagt foretagende. Jeg blev uvilkårlig slap i knæene, jeg har sikkert ikke set meget modig ud, da jeg stod der med violinkassen under armen. Vi plaseret ved et bord og fik serveret vand og cognac, men det der herefter udfoldede sig, det vil være ganske umuligt for mig at prente på et stykke papir, jeg har i mit lange liv oplevet en del, men intet som dette. Jeg sad i tankerne og prøvede på at regne ud, hvor omtrent vi var i forhold til indgangen til selve caféen og kom netop til det resultat, at vi ville komme ud i en gade, der måtte ligge om hjørnet af den gade caféen var beliggende i, da musikken pludselig holdt op, og lyset gik ud, og vi sad i balmørke. Jeg rakte over bordet for at få fat i en af de andre, hvorved jeg vältede et glas. I samme nu følte jeg, at jeg blev hævet op fra stolen, heldigvis havde jeg i farten snuppet violinkassen, der stod lænet op ad en tom stol ved min side, og så svævede jeg ved 2 mands hjælp gennem lokallet. Så mærkede jeg, at det gik op ad en trappe, så slog en kuldebølge i hovedet på mig, og så mærkede jeg, at jeg svævede ganske uden hjælp, og med et bump faldt jeg på enden ned på stenbroen. I lygteskinnet sad jeg her midt i gaden med violinkassen under armen, så hørte jeg nogle skrupgrine, det var 3 - 4 pigeberne,

der stod ovre på fortovet og morede sig hjerteligt over synet af mig, men det mærkelige var, at lige idet jeg slog bagdelen ned i gaden, huskede jeg hvad min tilbødske hed, hun hed Rosa. Slukøret og forfulgt af pigernes grin traskede jeg af, uden at tilkendegive hvor ondt jeg havde i bagen af slaget mod gaden, men hvor var de andre blevet af??? Jeg gik frem til det gadehjørne, der var mig nærmest, og rigtigt, lige om hjørnet var indgangen til caféen, men her var også mørkt, slukket og lukket, ~~skit~~ Jeg anede ikke hvad klokken var, måske var det over lukketid, men det kunne også tænkes, at der havde været en politirazzia. Jeg fulgte den vej, jeg mente, vi var kommet fra, og længe varede det ikke, førend jeg kunne se de lys, der angav hangebroens konturer, og da jeg endelig fandt ned til den, var her også slukket og lukket, altså måtte klokken være over midnat. Først nu opdagede jeg, at jeg frøs noget så inderligt i mit tynde tøj, men jeg håbede, at jeg ville få varmen på vej op over broen og ned til "Kammerherren", som jeg kunne skimte ovre ved øen. På vej op gik jeg og tænkte på, om den kønne Rosa vidste hvad der foregik i naboejendommen, jeg gruede for, om den kønne pige virkelig i sin ungdom var så hårdkogt. Da jeg var nået et par afsatser op, fangede mit øre en underlig monoton lyd, det lød, som var det fra et menneske, men det kunne jo også være spændingen i broens stålkonstruktion, der sang, påvirket af temperaturen, men jo højere jeg kom til vejrs, blev jeg klar over, at lyden kom fra et menneske, og da jeg kom helt op, stod der en mand og mumlede: "Jag er overfallet", og jeg kunne se, at han holdt noget i hånden, hvorfra blodet løb. Han var nordmand, formentlig også sømand, hvad det var, han stod med i hånden, ved jeg ikke, men jeg tror bestemt, at det var hans kønslem. Han sagde en hel masse om overfald, og at han var blevet dolket, jeg forstod ham ikke, han talte så hurtigt og så norsk, men een ting forstod jeg, han spurgte, hvad klokken var, og jeg slyngede ud, at den var et. Han spurgte også, om jeg havde hørt nogen på trappen, men jeg sagde bare nej og skyndte mig af sted, jeg skulle ikke indblandes i eventuelt slagsmål, og jeg var glad, da jeg satte fødderne på dækket. Hvad der yderligere er sket, ved jeg ikke, men jeg var rystet. Næste dag forhandlede vi over og skulle have en ladning be-

stående af "props", det vil sige, korte træstammer der bruges i de engelske kulminer til støtter i minegangene, disse skulle vi op kikk med i Bristol kanal, til Cardiff og Port Talbot, og herfra skulle vi så have kul til Spanien, og fra Spanien med salt op til Labradorfiskerne, men jeg havde nu talt med kaptejnen, og han indvilligede i, at jeg kunne afmønstre, når vi kom til Cardiff. Vi fik "props"-lasten ind, både i lasten og på dækket, og tirsdag den 4. april blev vi bugseret ned ad floden til Saint Nazaire, hvor vi satte sejl til og stod ud i Atlanten. Jeg lagde mærke til, at floden til, og havnen i Saint Nazaire måtte være betydelig dybere end ind mod Nantes, idet der i havnen og på rednen lå langt større skibe end i Nantes. Vi havde fint vejr med frisk brise, da kursen blev sat af mod Bristol kanal, vi skulle jo op forbi halvøen Bretagne, over kanalen, en strækning der godt kunne give uroligt vejr, og vi undgik selvfølgelig heller ikke sådant, men vi var i Nantes blevet godt forsynet med både frisk og fersk proviant, og stemningen var i det hele taget høj ombord på "Kammerherren", dels ventede både kaptejnen og styrmanden deres koner i Cardiff, og dels glædede både Sigvard og jeg os til at vi skulle hjem fra Cardiff, jeg var allerede så småt begyndt at pakke ~~RAM~~ sammen, hvad jeg ville have med hjem af alt det, jeg havde købt og samlet, der var mange snurrepiberier, der engang ville vække minder til live. I Nantes havde jeg foræret mit delfinhoved til tolderne, der kom ombord for at forsegle eventuelle ting såsom tobak og spiritus, mit kammer skulle jo også gennemsøges for at se, om jeg havde gemt noget, til at gøre i penge i byen, men det førte de fik øje på, var det smukke skelet af delfinhovedet med det lange med spidse tænder besatte næb, det blev undersøgt og beset i alle ender og kanter, og enden blev, at jeg forærede dem hovedet, og dermed var den undersøgelse forbi, ikke fordi jeg havde noget toldpligtigt skjult, men deres beundring var så stor, at jeg syntes, jeg ville glæde dem med dette hoved, der måske i dag står i et hjem i Nantes, eller på en skole med en seddel på, hvorfra det stammer, men jeg havde nu glædet mig til at have det med hjem, men jeg havde i grunden ragelse nok endda, som jeg havde samlet sammen, men resterne af mit

sejlede vi op langs Cornwall's kyst, og dagen efter gik vi ind i slusen til Port Talbot, lige overfor Swansea, hvor vi kom af med "props"en. En af dagene i Port Talbot gik jeg en tur og kom til en lille flod, på dansk vil jeg nærmere kalde den en å, der var ingen vand i den, jeg så bare en mudderbund, floden er altså aldeles tørlagt ved ebbe. Jeg stod ved bredden og betragtede resterne af, hvad der engang havde været en pram, den var fyldt med mudder, og ude for enden af prammen så jeg lidt af et krus med hank stikke op, hvad der fik mig til det, ved jeg ikke, men jeg kom derud og fik fat i hanken, mudderet, der var helt tørt, holdt fast, men jeg fik rokket det løs og stod med et omtrent helt krus i hånden, og ved at grave lidt mere fik jeg to stykker til, og da jeg igen stod inde på bredden, så jeg, at der nede i kruset sad en frø, den sprøte bagbenene ud, og gennem dens åbne mund fik man den sidste ½ dråbe øl. Jeg tog det med til skibet, hvor jeg vaskede det rent, hvorefter jeg samlede stykkerne, limede dem sammen og fyldte det manglende ud med gips, og jeg fik derved en helhed ud af det gamle krus. Udenpå var der en illustration i rødt af en gammel bro, og teksten fortalte, at det skulle være "Bristol Bridge" 1473. Bagefter ærgrede det mig, at jeg ikke havde gravet noget mere i det tørre mudder, og måske have fundet de mindre stykker, der manglede.

Fra Port Talbot sejlede vi til Cardiff, her var også sluseværk, der er jo op til 8 meters forskel på ebbe og flod. Vi blev trukket ind gennem en sluseport, der så blev lukket, vi befandt os så i et slusekammer omtrent nede ved bunden, op til overkanten var der i hvertfald mindst 5 meter, så begyndte vandet at fosse ind i slusekammeret, og ikke længe efter lukkede sluseporten fremefter sig op, og vi befandt os nu i højde med vandstanden i havnen, og ved hjælp af roterende fortløjningstøtter (trukket rundt ved vandtryk) blev vi trukket hen til det sted, hvor vi skulle indtage kullasten til Spanien. Vi havde dårligt nok fortløjet ved foden af en kran, før der inde på land blev kørt en jernbanevogn ind i en kæmpemæssig elevator, der hævede vognen op i flugt med en løbebro, hvorpå vognen kørte udover skibet, hvor den automatisk tippede op og tømte sit indhold ned i en sliske, hvorefter det rutsjede ned i lasten. Det var noget andet,

end når jeg hjemme i Horsens havn så 10 - 12 mand med en stor pilekurv på nakken løbe på et stillads mellem damper og jernbanevogn og tømme kurvene ned i vognen. Styrmanden kom nu op i sit fine landgangstøj og tog ind til byen, og en time tid efter kom han tilbage, medbringende sin egen og kaptajnens kone. På vej til skibet havde de købt dejligt oksekød til engelsk bøf, som styrmandens kone selv gik i gang med at tilberede, men hvor så "Kammerherren" ud, da de kom, sort og møgbeskidt af kulstøv, den var endda på vej fra Fort Talbot blevet skuret og skrubbet, så den rigtig kunne tage sig ud til besøget. Næste dag fik styrmandens kone mig under 4 øjne, og hun spurgte mig, om hendes mand havde pryglet mig, men det kunne jeg heldigvis benægte. Mandag den 24. april fik jeg og Sigvard besked om at gøre os rejseklare, og først var vi oppe og afmønstre, hvilket foregik på vicekonsul Seidlers kontor, hvorefter styrmanden fulgte os til banegården. Først havde vi jo afsked hos kaptajnen, han formandede os til at tjene vort liv i ærlighed, og til mig sagde han, at jeg kunne gøre regnekab, når han igen kom til Horsens med skibet. På banegården fik vi billetter til Horsens samt ~~lixxx~~ penge til kosten undervejs, og klokken 12 satte toget sig igang, mod Newport, herfra under floden Severn, det var jo altsammen nyt for os begge. Lamperne blev tændt, da vi kørte ind i den lange tunnel under floden, denne tunnel blev bygget i årene 1836 - 41, vel sagtens i forbindelse med jernbanen London - ~~xxxx~~ Bristol, men det var dejligt igen at komme ud i dagslyset. Vi kom via Bristol - Bath - Newbury - Reading - Slough - Ealing til London. Jeg havde fået anbragt bagagen på gulvet og oppe i nettet, hvor også violinen var anbragt, da et dameselskab i vor bås spurgte, om ikke jeg ville spille et nummer. Det syntes jeg ikke om her i toget, men da togkontrolløren kom, blev der talt en hel masse, og kontrolløren bestilte ikke andet end at sige "Oh yes", "Oh yes", og da han var gået, gjorde damerne os forklarligh, at vi med glæde måtte spille, og så måtte jeg have fiolen frem, hvorefter jeg spillede et par numre for dem. Da vi kørte fra Cardiff, havde vi fået nøjagtig instruktion, ligesom styrmanden talte med kontrolløren om at sørge for, at vi kom af på Paddington station og kom med undergrundsbanen til Liverpool station, og den besked

gik fra mand til mand, så da vi ankom til Paddington station, blev døren revet op, og en mand kom ind og tog vor bagage og os selv ud af lemnen, det gik så hurtigt, at jeg desværre glente at få en akvarel med, der lå sammenrullet oppe i nettet, det var en akvarel af "Kammerherren" i storm, jeg havde fået malet nede i Genua, men jeg kom først i tanke om den, da vi lå og gyngede ude på Nordsøen. Da vi endelig kom over på Liverpool stationen, drak vi en kop kaffe, inden vi gik på toget, der skulle føre os til Harwich, hvor båden til Eebjerg lå. Det var jo ikke ret meget, vi så af London, for der er ikke langt fra undergrundsbanen og til hovedbanen, og der var ca. 2 timers kørsel til Harwich, det forløb ganske programmessigt, og da vi ankom til Harwich, lå "la Cour" med dampen oppe. Det var fint vejr, og vi glædede os til turen over Nordsøen. "la Cour" afgik mandag den 24. april klokken 6 aften fra Harwich, og rejsen gik fint, vi fik næste dag kødsuppe til middag, jeg kom til at smile over udtrykket kødsuppe, for jeg kom til at tænke på min første grønkål, for da jeg spurgte styrmanden på "la Cour" hvad middagen var, fik jeg det lakoniske svar "kødvand", men der var nu mere smag og kraft i "kødvandet" end i min grønkål. Vi rejste jo på III klasse, så vi skulle selv betale vor kost, men vi havde jo også fået tærepenge med. Onsdag den 26. april satte vi igen fødderne på dansk jord, og vi var i Horsens klokken 12 middag. Ja, så stod jeg igen hjemme i Geradorffsgade, ikke rigere på penge men på oplevelser. Jeg fik lidt at lave hos Knudsen, men hans priser på cigarer var ikke kalkulerede med svendelen, det vil sige 8 - 9 kroner pr. 1000 cigarer, men efter nogen tids forløb, skaffede han mig ud til Brd. Hansen i Hestedamsallé, her var vel 5 - 6 svende foruden strippere og andre arbejdere. Den ene af brødrene satte selv dæks op, han talte ~~knuds~~ bladene til 100 og vejede disse, så vidste han præcis, hvor mange cigarer han fik ud af 25 gram dæks, så der blev ikke mange røgcigarer, udover de 8 vi fik hver lørdag, og det var udskudsfarver, men de smagte jo lige så godt som rene farver, der var kun det, at man måske sad og rullede en langt finere kvalitetscigar, og det fristede jo til at pine et par cigarer mere ud af tobakken, så der kunne blive en fin røgcigar ekstra. Jeg øvede mig meget på basunen, for Horsens

skulle have stor industriudstilling, og den skulle åbnes i juni måned, så der skulle spilles meget. Prins Christian (senere kong Christian X) var protektor for udstillingen, der blev åbnet af ham og prinsesse Alexandrine. En dag jeg stod med basunen på armen, parat til at tage op til Lunden, stod styrmænd Jacobsens kone pludselig i stuen for at hilse på mor og mig, desværre fik jeg ikke talt ret meget med hende, men vi fulgtes ad op ad Gersdorffsgade, og jeg fortalte hende, at vi skulle til Vejle og spille symfonikoncert i næste måned, og at jeg da ville besøge hende samt forære hende billet til koncerten. Desværre var y hun ikke hjemme, da jeg kom derhjem, og da jeg skulle til generalprøve, kunne jeg ikke vente men lagde billetten. Om hun har været på koncerten, ved jeg ikke, og jeg har aldrig set hverken hende eller manden senere. Om efteråret var jeg på session og blev taget til marinen under nummer 4265, og jeg mødte foråret 1906 på vagtskibet "Sjælland", hvor jeg fik min uddannelse som konstabel, og påskedag 1906 dampede jeg af til Island ombord på inspektionsekibet "Islands Falk", det var skibets jomfrurejse, det var ikke engang færdigt, da det kom fra Helsingør Skibsværft, men det der manglede, blev fuldført på vej til Island. Jeg blev hjemsendt 15. december 1906, men da alt dette ikke vedrører mit togt med "Kammerherre Schütte", må jeg ende her, med en tak til dem, som har villet læse derom.

Viggo Bolinder
(sign.)

